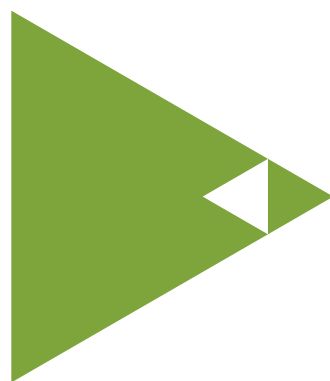

Jaarverslag & jaarrekening 2016

Stichting Texels Museum

ecomare

MUSEUM
KAAP SKIL

Vuurtoren
Texel

Oudheidkamer
Dein Sluis, TEXEL

Inhoudsopgave

Pagina

1.	Wie zijn wij?	Stichting Texels Museum Onze boodschap	9 9
2.	Wat doen de musea en opvang van STM?		10
3.	Wat zijn onze resultaten van 2016?		14
	Opbrengsten	Entreegelden Horeca en winkels Donateurs en giften Subsidies Baten uit activiteiten	14 15 16 17 17
	Lasten	Personeelskosten Huisvestingskosten Financiële ratio's	18 18 18
4.	Museale activiteiten per museum toegelicht		23
4.1	Ecomare	Collectie Levende collectie - de opvang en vaste dierengroep Collectiebeheer Expositie & presentatie: natuurmuseum Ecomare Educatie Scholen Toeristenprogramma's Projecten	23 23 25 26 26 27 27 29
4.2	Kaap Skil	Collectie en onderzoek Expositie & presentatie Educatie Activiteiten & Publicaties	32 32 33 34
4.3	Oudheidkamer	Expositie Activiteiten Vrijwilligers	37 37 37
4.4	Vuurtoren	Activiteiten Andere resultaten	41 41
5.	Voor wie - doelgroepen en stakeholders		43
6.	Door wie - ons personeel		48
7.	Hoe we werken - bedrijfsvoering		51
8.	Risicoparagraaf		52
9.	Verslag RvT		55
10.	Jaarrekening 2016		58
11.	Overige gegevens / controle verkalring		79
12.	Begroting 2017		82

FOTO: ANP

Voorwoord

2016 was een jaar dat de geschiedenisboeken in gaat als een jaar met wereldwijde media-aandacht omtrent topvondsten, met unieke tentoonstellingen, topdrukke in de zeehondenopvang, maar ook als een jaar met een turbulente start.

Brand

Oudejaarsnacht was er brand bij Kaap Skil. Dankzij oplettende omwonenden en een team dat samen met de brandweer snel ter plaatse was, viel de schade voor Kaap Skil gelukkig mee.

Stranding 5 Potvissen

Nauwelijks bekomen van de schrik, kregen we op 12 januari het bericht dat er 5 potvissen gestrand waren bij Paal 12. Een Ecomareteam was snel ter plaatse. Al snel bleek dat de dieren onmogelijk gered konden worden. Gelukkig konden de medewerkers van Ecomare de gemoederen prima in goede banen leiden, zowel intern als extern. We hebben inhoudelijke informatie weten te geven over deze prachtige dieren en enorm veel media-aandacht gegenereerd. Ook leerden we veel door de samenwerking met andere partijen als de gemeente, ministeries, SOS Dolfijn, KNRM en onderzoekers van Imares en Nioz: de handen werden ineengeslagen. Dit leverde nieuwe inzichten op ter verbetering van de walvisprotocollen: zowel landelijk als lokaal. Niet alleen de potvisstrandingen markeerden een druk jaar voor Ecomare. Er werden ook meer zeehonden en zeevogels opgevangen.

Strategisch Plan

Organisatorisch was 2016 een belangrijk jaar voor Stichting Texels Museum (STM). Het Strategisch Plan 2016-2020 werd geïntroduceerd, samen met een meerjarenbegroting. Voor het eerst zag een overkoepelend plan voor heel STM het daglicht dat ook gedragen wordt door de medewerkers. Ook is het facilitaire bedrijf ingevoerd. Voorheen deden de musea van STM alles zelf met relatief weinig personeel. Dankzij het facilitaire werken hebben we professionele afdelingen op poten gezet die op een meer efficiënte manier voor alle locaties werken.

Wereldnieuws dankzij topvondsten

Het facilitaire werken wierp in april al direct zijn vruchten af. Zo werd met vereende krachten achter de schermen gewerkt aan de presentatie van topvondsten uit een vierhonderd jaar oud scheepswrak, waaronder de inmiddels wereldberoemde zeventiende-eeuwse 'Jurk' van Kaap Skil. Met groot succes! Alle ogen in de wereld waren op 14 april 2016 gericht op deze prachtige jurk en garderobe, lederen boekbanden met het embleem van de Stuart's (een belangrijke koninklijke familie tot eind zeventiende eeuw in Groot-Brittannië) en andere topvondsten. Van de Wereld Draait Door tot en met de Japanse pers: alle gerenommeerde nieuwsmedia berichtten hierover. De tentoonstelling was slechts een maand te zien en leverde bijna 10.000 extra bezoekers op. Momenteel worden de vondsten onderzocht door een deskundig team met topspecialisten van de UvA en het Rijksmuseum. Het onderzoek moet onder andere uitwijzen van wie deze koninklijke vondsten eigendom waren en hoe ze geconserveerd kunnen worden.

4

5

VOORWOORD

Erkenning ANWB én CBF

In 2016 werden we door de ANWB bekroond met brons als één van de drie leukste uitjes van Noord-Holland. Stichting Texels Museum is in 2016 opnieuw erkend als goed doel door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). De stichting voldoet daarmee als één van de eerste goede doelen aan de nieuwe normen van het CBF.

Meer entreeopbrengsten

Ondanks dat we met veel minder kortingsacties zijn gaan werken, heeft STM in 2016 in totaal ruim 4500 meer bezoekers weten te verwelkomen dan in 2015. De entree-opbrengsten stegen relatief nóg sterker door het afschaffen van die kortingen. Ook in de restaurants zien we dat mensen meer gaan besteden. De 'Jurk' bij Kaap Skil zorgde voor een toename in bezoekersaantallen. Maar ook de Vuurtoren ontving een recordaantal van 111.000 bezoekers. Mede door deze ontwikkelingen zien we dat STM financieel er steeds beter voorstaat. De ingezette koers en reorganisaties werpen hun vruchten af. Maar zijn ook broodnodig omdat werving van publiek blijvend aandacht verdient. Evaluaties en een goed meetsysteem voor alle bedrijfsdoelen moeten er mede voor zorgen dat de ingezette koers ook de komende jaren succesvol zal zijn.

Pauline Folkerts-Nieuwenhuizen

Directeur Stichting Texels Museum
april 2017

1. Wie zijn wij?

Stichting Texels Museum

Dit jaarverslag bevat het financiële verslag en een beschrijving van de activiteiten van Stichting Texels Museum (STM) van 2016. De stichting is notarieel opgericht op 1 januari 1957 en is gevestigd te Texel, Ruijslaan 92, 1796 AZ te De Koog. De Stichting bestaat uit **Ecomare**, **Vuurtoren Texel**, **Museum Kaap Skil** en **De Oudheidkamer**. Bij elkaar bezoeken zo'n 445.000 mensen op jaarbasis een van de musea van STM. Bij STM werken ruim 100 medewerkers inclusief de oproepkrachten. Daarnaast zijn er zo'n 80 vrijwilligers actief.

Onze boodschap

Sinds 2015 is de missie aangepast/aangescherpt:

De musea en zeehonden- en vogelopvang van STM laten zo veel mogelijk mensen de schoonheid, (inter)nationale uniciteit én kwetsbaarheid ervaren van de natuur op Texel en omringende Wadden- en Noordzee en van de Texelse cultuurhistorie.

Wij streven ernaar belevingen te bieden die de mensen zodanig 'raken' dat zij zich bewust worden van de rol van de mens bij het behouden en koesteren van ons natuurlijk en historisch erfgoed.

STM toont hoe mooi het leven rond en op Texel was en is: we laten mensen zowel de schoonheid als kwetsbaarheid ervan ervaren. STM realiseert dit door de eigen musea en in de toekomst mogelijk andere musea te faciliteren wat betreft kennis op het gebied van exposities, marketing, educatie, excursies, bedrijfstechnische zaken, duurzaamheid en samenwerking.

Bezoek, beleef, deel en koester de unieke natuur en cultuurhistorie van Texel en omringende zeeën!

Meer hierover in de meerjarenstrategie 2016-2020.

2. Wat doen de musea en opvang van STM?

Ecomare nabij De Koog bestaat uit een natuurmuseum, een zeehonden- en vogelopvang, bruinvissenbassin en een zeeaquarium. Ecomare is een vooraanstaande speler op het gebied van zeehonden- en vogelopvang en het grootste bezoekerscentrum van de wadden.

De doelstellingen van Ecomare in het kort:

- ▶ **Opvang** van op Texel gevonden hulpbehoevende zeehonden en zeevogels. Doel is om de dieren na de verzorging weer vrij te laten. Ecomare biedt ook eerste hulp aan andere in het wild levende dieren op Texel. Deze dieren worden tijdelijk opgevangen, verzorgd en mogelijk doorgeplaatst naar een ander opvangcentrum. De opvang wordt betaald met behulp van donaties.
- ▶ **Expositie en informatie** over omringende natuur en bescherming ervan. Om de natuur te kunnen beschermen, houdt Ecomare in de gaten wat er gebeurt met de wilde flora en fauna in het waddengebied en de Noordzee. In het museum worden bezoekers meegenomen in de wondere wereld van de natuur om ons heen. Via onder andere website, pers, social media en nieuwsberichten wordt informatie gedeeld met bezoekers, excursiedeelnemers, wetenschappers en geïnteresseerden.
- ▶ **Collectie.** Ecomare heeft een fraaie collectie waarvan een deel te bewonderen is in de expositie. Met name de Walviszaal – met skeletten en informatie over walvisachtigen – is uniek. De collectie omvat objecten uit het werkgebied van Ecomare waaronder opgezette vogels en zoogdieren, skeletten, stenen en archeologische en historische voorwerpen en tekeningen.

Museum Kaap Skil is gevestigd vlakbij de haven van Oudeschild. Het fraai vormgegeven entreegebouw - winnaar van internationale museumprizen - toont mondiaal interessante vondsten uit wrakken die rondom Texel op de zeebodem liggen. Daarnaast heeft het museum een grote maquette van de Reede van Texel, een openluchtmuseum, een molen en exposities over onderwaterarcheologie, de Gouden Eeuw, strandvondsten en visserij.

Doelstellingen:

- ▶ **Expositie en informatie.** Bezoekers ontdekken dat Oudeschild in de Gouden Eeuw de belangrijkste ankerplaats ter wereld was. Ook informeert het museum over de scheepvaart, visserij, het leven in het vissersdorp Oudeschild in vroeger tijden en het werk van jutters, wrakduikers en ambachtslieden. Dit wordt gedaan door middel van exposities, het vertonen van ambachten en het vertellen van verhalen in het museum. De website, social media en persberichten ondersteunen de boodschap.
- ▶ **Collectie.** Kaap Skil verzamelt, documenteert en beheert objecten die binnen haar werkterrein vallen.
- ▶ **Banden met het dorp.** De (oud-)bewoners van Oudeschild zijn onderdeel van het verhaal. Kaap Skil onderhoudt daarom een nauwe band met de dorpingen en betreft ze als vrijwilliger of bezoeker.
- ▶ **Onderhoud en behoud van de Rijksmonumenten** op het museumterrein.

De Oudheidkamer is een klein museum in het centrum van Den Burg. Het is één van de oudste huizen van Texel, authentiek ingericht met mooie spulletjes van Texelaars en met een bijzondere kruidentuin. Doordat de Oudheidkamer – net als de huisjes in het openluchtmuseum van Kaap Skil – verhaalt over het leven op Texel in vroeger tijden, is de Oudheidkamer te zien als vast onderdeel van Kaap Skil.

Doelstellingen:

- ▶ **Expositie en informatie.** In de Oudheidkamer wordt informatie verstrekt over hoe men rond 1900 op Texel leefde. Rondleidingen en workshops ondersteunen deze doelstelling.
- ▶ **Collectie.** De Oudheidkamer verzamelt, beheert en exposeert typisch Texelse gebruiksvoorwerpen en kleding vanaf 1750.
- ▶ **Onderhoud en behoud** van één van de oudste huizen van Texel.

Op **de Vuurtoren** in De Cocksdorp kan men genieten van een geweldig uitzicht over Texel, de Noordzee en Unesco Werelderfgoed Waddenzee. Deze vuurtoren is 'dikker' dan de meeste vuurtorens. Dat komt omdat de toren in de Tweede Wereldoorlog zwaar werd beschadigd. Daarna is een muur om de oude muur gebouwd. De oude muur is te bezichtigen, compleet met kogelgaten. Toen heel Nederland bevrijd was, woedde hier de zogenaamde Russenoorlog, een ware veldslag.

Doelstellingen:

- ▶ **Uitzicht over het erfgoed en Texel.** STM zorgt dat dit monument te bezichtigen en te beklimmen is.
- ▶ **Expositie en informatie** over het gebouw en de bijzondere maritieme en culturele geschiedenis ervan.

De stichting huurt de vuurtoren van Rijkswaterstaat via de gemeente Texel. De andere drie musea zijn in eigendom van de Stichting.

Hoofdstuk 3.
Wat zijn de resultaten
van 2016?

3. Wat zijn de resultaten van 2016?

Hieronder een samenvatting van de belangrijkste resultaten voor de gehele stichting. De cijfermatige onderbouwing is terug te lezen in de jaarrekening. Vervolgens wordt per museum beschreven wat de resultaten zijn voor 2016 en de verwachting voor 2017. Doordat voor heel STM de lasten werden teruggedrongen en de bezoekers toenamen, is 2016 veel gunstiger afgesloten dan voorgaande jaren. Dit is een structurele koerswijziging (zie de *meerjarenbegroting 2016-2020*).

Opbrengsten

De trend bij musea is dat er meer inkomsten uit entreegelden, maar minder inkomsten uit horeca en winkelactiviteiten worden ontvangen (*bron: museumvereniging*). STM kijkt hier positief van af doordat de entreegelden substantieel meer inkomsten opleveren en er meer bezoekers zijn geweest.

Entreegelden **67%** in 2016

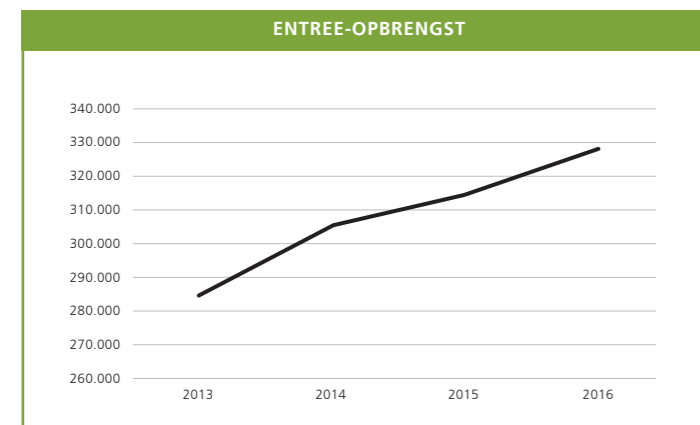
Horeca en winkels **12%** in 2016

Overige baten **21%** in 2016

De eigen opbrengsten van STM zijn dus minimaal 79% van de omzet versus een landelijk gemiddelde van 47% (*Museumcijfers 2015*).

14

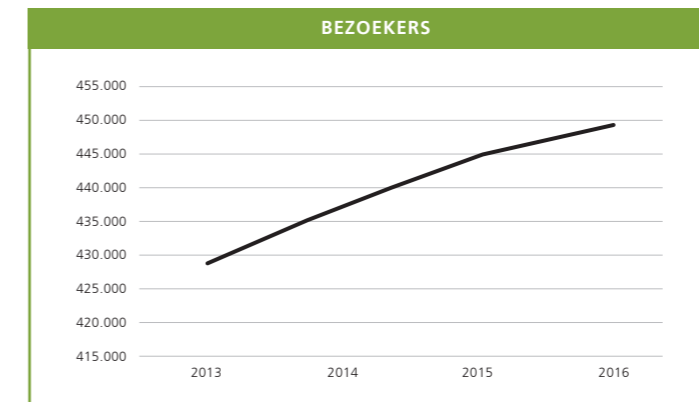
STIJGING ENTREE-OPBRENGSTEN

Doelen en resultaten 2016

De bezoekers bij STM leveren via entreegelden 67% van de jaarlijkse baten en zijn daarmee de belangrijkste inkomstenbron voor onze musea. We zien dat dit percentage is toegenomen t.o.v. 2014 alsmede 2015. Kwantitatief zijn de bezoekersaantallen gestegen met 4650 bezoekers. STM rekende volgens dagprognoses op totaal 436.000 bezoekers. We haalden er 449.446. Een meevaller dus van 13.446 bezoekers. Doordat we veel kortingsacties hebben afgeschaft, zijn de entreeopbrengsten € 181.000,- hoger dan begroot en met € 136.000,- gestegen ten opzichte van 2015. Ecomare haalde iets minder bezoekers; mede als gevolg van een ongunstige vakantiespreiding. Bij Kaap Skil zien we – dankzij de Jurk – een stijging van ruim 10.000 bezoekers. De Vuurtoren beleefde een topjaar maar de Oudheidkamer liep terug.

STIJGING AANTAL BEZOEKERS

Aantal bezoekers	2013	2014	2015	2016
Ecomare	263.453	263.469	270.637	263.326
Kaap Skil	56.777	60.809	58.511	69.951
Oudheidkamer	4.679	5.771	6.498	4.800
Vuurtoren	103.985	107.142	109.123	111.389
Totaal	428.894	437.191	444.769	449.446

Vooruitblik 2017

In 2017 hopen we dat het totale bezoekersaantal gelijk blijft. Bij Ecomare hopen we met een nieuwe expositie meer bezoekers te trekken. Kaap Skil heeft in 2017 niet de enorme meevaller van de blockbuster in 2016: de Jurk. De Vuurtoren zal stabiliseren en bij De Oudheidkamer wordt ingezet op groei.

Horeca en winkels

Doelen en resultaten 2016

Twaalf procent van de STM baten wordt in 2016 bepaald door de bruto winst van de restaurants en winkels. Er is sprake van een stijging ten opzichte van 2015. De landelijke trend was dat de restaurantomzet bij musea en attracties al jaren afnam; mensen nemen vaker hun eten of drinken zelf mee. De restaurants van Ecomare en Kaap Skil zetten in 2016 meer om: bij Ecomare steeg de omzet per bezoeker van €1,78 in 2015 naar €1,92 in 2016; bij Kaap Skil van €1,17 in 2015 naar €1,19 in 2016. De verbouwing van de uitgifte van het restaurant van Ecomare werpt zijn vruchten af: de restaurantomzet steeg met bijna € 30.000,-. Hierdoor is de investering in 1 jaar terugverdiend! De baten van het restaurant van Kaap Skil stegen met bijna € 15.000,-.

Het inkoopbeleid van de restaurants van STM is aangepast en er wordt zo veel mogelijk gewerkt met Texelse en biologische producten. Hierdoor is de inkoop van sommige producten wel duurder. De winkels laten een ander beeld zien. De Vuurtorenwinkel bleef nagenoeg gelijk aan 2015 (€1.500 meer omzet) en de winkel van Ecomare steeg ook licht ten opzichte van 2015 (€19.000 meer omzet). De winkel van Kaap Skil scoorde lager dan vorig jaar, terwijl het drukker dan ooit was

15

3. WAT ZIJN DE RESULTATEN VAN 2016?

in Kaap Skil en de restaurantomzet wel steeg. We zien dit terug in de winkelomzet die daalde van € 1,37 per bezoeker in 2015 naar € 1,13 dit jaar en de bruto winst daling van van € 0,68 naar € 0,33. Het vermoeden is dat de winkel juist in drukke tijden te weinig opvalt en te rommelig wat betreft opzet is. Inmiddels is de winkelopzet aangepast.

Inkomsten uit fondsenwerving

Binnen STM worden de zeehonden- en vogelopvang van Ecomare voor een belangrijk deel bekostigd door donaties. Ecomare is voor een heel klein deel afhankelijk van gemeentelijke subsidie: een kleine subsidie is bestemd voor onder andere educatie voor Texelse scholen. Donateurs, sponsors en andere giften bepalen 10% van het STM-budget.

- **Donateurs.** Donateurs bij Ecomare bestaan uit mensen die een opvangzeehond of een dier uit de vaste groep adopteren, vriendenbijdragen doen of een formulier voor een periodieke gift hebben afgegeven. Bij een periodieke gift legt een donateur zich vast om gedurende minimaal 5 jaar een vaste bijdrage te doen. Fiscaal heeft dit voordelen voor de donateur en voor Ecomare is het gunstig omdat de donateur zich verbindt voor langere tijd.

Resultaten 2016

- **Inkomsten donaties:** In 2016 zijn de inkomsten uit donaties min of meer gelijk gebleven aan die van 2015. Dit is in overeenstemming met wat er landelijk te zien is bij goede doelen. Het aantal donateurs is opnieuw afgenomen maar het gemiddelde bedrag per donatie is gestegen. Voor 2016 was € 275.000,- begroot aan inkomsten van de donateurs. Gerealiseerd is € 280.000,-
- **Aantal donateurs:** In 2015 waren er 7560 donateurs. In 2016 is dit aantal teruggelopen tot 7046. Dit is een afname van bijna 500 donateurs, mede een gevolg van het opschonen van de database. Eens in de 3 jaar wordt er gekeken naar de donateurs die lange tijd niet meer hebben betaald of van wie gegevens niet meer kloppen.
- **Incidentele giften:** Aan grote giften is in 2016 € 13.000,- binnen gekomen. Een van deze giften (€ 7.000,-) was geormerkt voor de aanschaf van een scoop-apparaat voor onderzoek bij de bruinvissen.
- **Bedrijfssponsoring:** De inkomsten uit bedrijfssponsoring zijn in 2016 flink gestegen ten opzichte van 2015. Van € 6.450,- in 2015 naar € 9.066,- in 2016. In 2015 waren er 7 sponsors. In 2016 is dit aantal opgelopen tot 19 bedrijven waarmee wordt samengewerkt.
- **Fondsenwerving:**
 1. In 2016 hebben we voor Ecomare fondsen aangeschreven om de nieuwe expositie Waddenstad mede te kunnen financieren. In totaal hebben we € 55.000,- externe gelden geworven.
 2. Voor Kaap Skil en de Oudheidkamer zijn subsidie aangevraagd en toegekend voor het onderhoud. Deze € 73.128,- is een mooie aanvulling op de vorig jaar toegekende BRIM-subsidie van € 80.000,-.
 3. Vanuit de Vriendenloterij heeft Ecomare in 2016 € 4.825,- ontvangen. Dat is meer dan in 2015 (€ 3.118,-).

Vooruitblik 2017

In de meerjarenstrategie is ruimte ingebouwd voor het behouden van donateurs. Ecomare heeft donateurs nodig om te kunnen blijven doen wat we doen: namelijk dieren opvangen en mensen vertellen over hoe mooi deze dieren en hun habitat zijn. En hoe belangrijk het is dat we zuinig met de natuur omgaan. Voor 2017 is begroot € 275.000,- aan donateursinkomsten, € 8.000,- eenmalige giften en € 22.000,- sponsoring. Voor Kaap Skil gaan we van start met het opbouwen van een 'vriendenclub'. Deze groep zal in eerste instantie vooral inhoudelijk betrokken worden bij het museum. Geïnteresseerden zullen worden uitgenodigd voor lezingen e.d.

Subsidies

Resultaten 2016

Opvallend is het feit dat we slechts voor 6% afhankelijk zijn van subsidies. Ecomare en de Vuurtoren ontvangen nauwelijks tot geen gemeentelijke subsidie. Ecomare bestaat niet alleen uit een opvangcentrum, maar doet ook dienst als buitengewoon belangrijk en aantrekkelijk natuurmuseum. Musea in Nederland ontvangen gemiddeld 18 euro aan subsidie per bezoeker. Bij Ecomare is dat slechts 22 cent per bezoeker. Ook Kaap Skil en de Oudheidkamer ontvangen minder dan gemiddeld aan landelijke subsidies.

Vooruitblik 2017

Het is niet reëel te verwachten dat we meer subsidies vanuit de gemeente of andere overheid zullen verkrijgen.

Baten uit activiteiten

Doelen en resultaten 2016

De baten uit activiteiten zijn minder dan in 2015 maar wel bijna twee keer zo veel als begroot (€132.000). Dat komt doordat Ecomare meer opbrengsten had door deelnemers aan excursies (met name de toeristische excursies namen toe) en door projectbijdragen van het Waddenfonds aan de Waddenfilm (€ 12.700 in 2016), het project Ambassadeurs Waddenzee Werelderfgoed (€ 45.000 in 2016) en fondsenbijdragen aan drie nieuwe tentoonstellingen in Kaap Skil: De Jurk en het onderzoek naar De Jurk en topvondsten, dankzij een bijdrage van € 50.000 van Provincie Noord-Holland, en € 15.000 voor de Hoogheemraadschap tentoonstelling.

Het aantal excursies is (na een daling in 2015) weer toegenomen in 2016. In 2015 waren de baten uit activiteiten fors hoger door een aantal tijdelijke educatieve projecten als de Waddenzeeschool, Ambassadeurs van Werelderfgoed en Texel 600 jaar Stadsrechten. Bij Kaap Skil vielen de baten in 2016 fors hoger uit door opbrengsten van bovengenoemde museale activiteiten.

De activiteiten zijn verder uitgewerkt per museum in hoofdstuk 4.

Vooruitblik 2017

In 2017 wordt de tentoonstelling Waddenstad geopend, waarvoor € 62.500 projectfinanciering van vijf sponsors is geworven en gedeeltelijk ontvangen in 2016 (€ 47.000). Vanaf 2017 wordt aandacht besteed aan nieuwe educatieve programma's en rondleidingen. Ook voor Kaap Skil. Daarnaast maken we een begin met het organiseren van educatieve programma's rondom de

3. WAT ZIJN DE RESULTATEN VAN 2016?

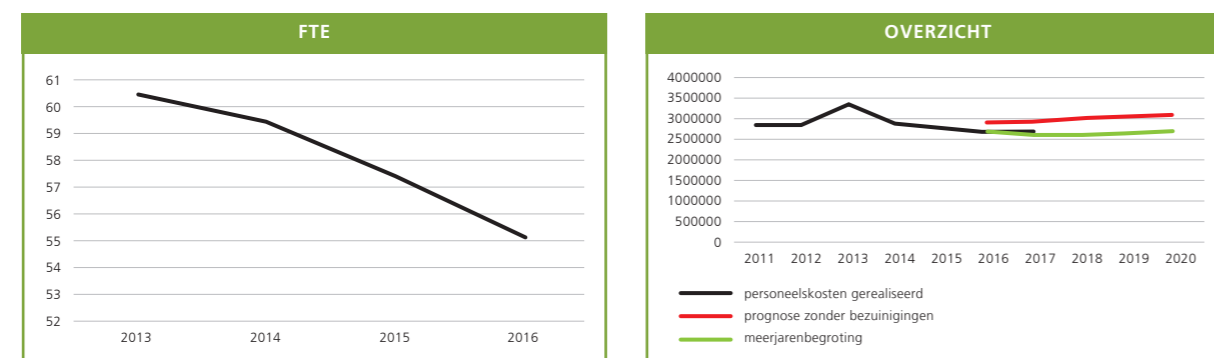
film van Ruben Smit over de Wadden die in 2018 uitkomt. Hiervoor heeft het Waddenfonds gelden beschikbaar gesteld. Ook is het doel om in overleg met evenementenbureaus te komen tot aansprekend aanbod voor groepen. Daarnaast wordt volop gewerkt aan en fondsen geworven voor tentoonstellingen die in 2018 moeten openen.

Lasten

Veruit de grootste kostenpost - naast huisvestingskosten, afschrijvingen en publiciteits- en communicatiekosten van STM - wordt gevormd door het personeel. Hieronder worden de personeelskosten en huisvestingskosten kort belicht.

Personeelskosten

De personeelskosten daalden in 2016 met ongeveer € 54.000,-, we hebben deze kosten iets minder kunnen terugdringen dan begroot. In 2015 hadden we echter al een slag geslagen: toen daalden de kosten met ruim € 60.000,-. Sinds 2014 is er een personeelsstop van kracht, worden niet alle functies automatisch vervangen en is STM teruggedaan van een tweekoppige naar eenkoppige directie. Daarnaast is er personeelsbeleid ingezet dat de komende jaren wordt voortgezet. Dat betekent dat sommige functies komen te vervallen en dat we mensen intern zo veel mogelijk doorplaatsen. Maar ook is stevig aangestuurd op efficiënter samenwerken waar alle locaties bij gebaat zijn. Het aantal FTE daalde van 57,5 naar 54,4. De vraag is of we deze koers kunnen doorzetten in 2017. Zo zien we dat we ten opzichte van de benchmark, relatief weinig FTE in dienst hebben. Er is veel achterstallig werk en onderhoud weg te werken, waarvoor we menskracht nodig hebben. De verwachting is dus dat dit stabiliseert in 2017. Waar afdelingen of werkzaamheden knel komen te zitten, huren we tijdelijk menskracht in, totdat achterstallig onderhoud is weggewerkt en afdelingen op hun taken zijn ingewerkt.

Huisvestingskosten

Resultaten 2016

De huisvestingskosten zijn met 3% gedaald ten opzichte van 2015 (€20.000) en ruim onder begroting 2016 (€120.000). Dit laatste wordt met name veroorzaakt doordat bij Ecomare gepland onderhoud aan het gebouw sinds 2014 wordt uitgesteld en toegevoegd aan de bestemmingsreserve egalisatie onderhoudskosten (€117.000 in 2016 en 2015). Daarnaast worden ICT kosten sinds 2016 niet meer onder huisvestingskosten maar onder kantoor- en algemene kosten verantwoord. Deze kosten zijn daardoor €26.000 hoger dan begroot in 2016.

Vooruitblik 2017

Voor Kaap Skil is een nieuwe berekening voor een meerjarenonderhoudsplan gemaakt. In de oude berekening was de nieuwbouw van Kaap Skil nog niet verdisconteerd. Nu wel, hetgeen een verhoging van de lasten zal opleveren. Ecomare werkt sinds 2015 met een dergelijke berekening.

Financiële ratio's

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
1. bestedingsratio lasten	86%	86%	88%
2. bestedingsratio baten	86%	93%	88%
3. beheer- en administratiekosten	9%	< 15%	8%
4. kosten werving (in % van totaal baten)	4%	5%	4%
5. kosten werving (in % van baten eigen fondsenweving)	23%	< 25%	22%
6. solvabiliteit	85%	> 40%	84%
7. quick ratio	251%	> 100%	206%
8. current ratio	262%	> 150%	217%
9. personeelskosten	56%	56%	56%

De ratio's voor dit jaarverslag zijn als volgt berekend:

1. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen van de doelstelling te delen door het totaal van de lasten van de Stichting Texels Museum.
2. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen van de doelstelling te delen door het totaal van de baten van de Stichting Texels Museum.
3. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen aan beheer en administratie te delen door het totaal van de lasten van de Stichting Texels Museum.
4. Dit percentage is verkregen door de wervingskosten te delen door het totaal van de baten van de stichting.
5. Dit is de berekening van de CBF-norm (Centraal Bureau Fondsenwerving). Het percentage is verkregen door de wervingskosten te delen door de baten van eigen fondsenwerving. Ook in 2015 blijven we onder de door het CBF gestelde norm van 25%.
6. Solvabiliteit is het totaal van fondsen en reserves en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen.
7. Liquiditeit (quick ratio) zijn de vorderingen en liquide middelen gedeeld door de kortlopende schulden.
8. Liquiditeit (current ratio) zijn de voorraden, vorderingen en liquide middelen gedeeld door de kortlopende schulden.
9. Dit zijn de totale personeelskosten van STM gedeeld door de totale lasten.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

4.1 Ecomare

Ecomare heeft een belangrijke taak als het gaat om informatieoverdracht. Als we willen dat mensen de natuur gaan koesteren, moeten we ze eerst voor deze natuur enthousiasmeren. Dat doen we door een breed publiek te werven dankzij de opvang, door aansprekende informatie in het museum en in onze media, maar ook door mensen mee te nemen de natuur in.

Collectie

De levende collectie – dieren van Ecomare

De dieren die we opvangen (*zeehonden en zeevogels*) en de vaste groep dieren (*bruinvissen, aquariumdieren, zeevogels en niet-uitzetbare zeehonden*) behoren tot de levende collectie van Ecomare. De opvang van dieren blijft het vertrekpunt voor alle activiteiten van Ecomare. Dankzij de opvang helpen we dieren, weten we wat er aan de hand is in onze omringende zeeën, zorgen we dat zieke of verzwakte dieren niet nodeloos hoeven te lijden op onze relatief druk bezochte stranden en voorkomen we dat mens en huisdier in aanraking komen met ziektes die gestrande dieren kunnen overbrengen. De opvang zorgt ervoor dat Ecomare veel bezoekers trekt. En al deze bezoekers geven we informatie over de dieren en de natuur waarin zij leven. De opvang is belangrijk als we zo veel mogelijk mensen bewust willen maken van onze natuur en hoe we die moeten en mogen koesteren. Hij speelt een grote rol bij het laten beleven, raken en bewust maken van het publiek. Een professionele opvang en verzorging van de dieren, informatieve en aansprekende presentaties en interactie met het publiek zijn hierbij van essentieel belang.

Resultaten zeehondenopvang in 2016

Het kan verkeren in de zeehondenopvang: was 2015 een rustig opvangjaar, in 2016 werden er zeer veel zeehonden opgevangen. In totaal heeft Ecomare 91 zeehonden opgevangen, waarvan 71 gewone en 20 grijze zeehonden. Negenenzestig dieren strandden op Texel, de andere dieren kwamen via de andere opvangcentra. Het hoge aantal opvangzeehonden is deels te verklaren door de groeiende populatie (en dus ook meer zieke dieren) en deels doordat wij nauw samenwerken met de andere opvangcentra die de grote stroom aan dieren niet aankonden. Verschillende keren hebben we collega-opvangcentra uit de brand geholpen. Er werden via Pieterburen 20 zeehonden aan ons overgedragen, 14 uit Noord-Holland en als klap op de vuurpijl op oudejaarsdag nog 6 zeehonden tegelijk die met de kerststorm op Terschelling in de problemen waren gekomen. Van A-Seal hebben we de zorg voor 2 dieren overgenomen.

Strandingen levende potvissen en bruinvissen

Op 12 januari kregen we laat in de middag te maken met een wel heel bijzondere melding; bij paal 12 waren 5 potvissen tegelijk levend gestrand. De dieren lagen tussen de pieren, waren over meerdere zandbanken gespoeld en lagen in een hevige branding. Door de combinatie van de moeilijke positie van de dieren, de reeds slechte conditie en de barre weersomstandigheden bleek een reddingspoging niet aan de orde. De stranding leverde veel aandachtspunten voor het Ministerie van Economische Zaken op: de walvisprotocollen zijn daarna aangescherpt en Ecomare heeft een lokaal protocol opgesteld. Er zijn dit jaar drie bruinvissen levend gestrand op Texel. Eén dier, dat op 19 maart aan de wadkant t.h.v. het Prins Hendrik hotel strandde kon worden overgedra-

gen aan SOS Dolfijn (*Sven*). Na een lange herstelperiode kon dit dier op 17 oktober weer uitgezet worden. De twee andere levend gestrande bruinvissen zijn zeer kort na stranding gestorven.

Uitbreiden opvang: samenwerking met SOS Dolfijn

In 2015 heeft de stichting SOS Dolfijn aangegeven met Ecomare te willen onderzoeken of het mogelijk is dat SOS Dolfijn bij Ecomare komt. Ecomare en SOS Dolfijn passen enorm goed bij elkaar en zouden, door fysiek samen te gaan, een heel sterke basis vormen voor het opvangen van zeezoogdieren. Beide partijen hebben educatie hoog in het vaandel. Na een uitgebreide verkenning van de mogelijkheden, bleek de komst van SOS Dolfijn financieel niet haalbaar voor STM binnen het wensenpakket van SOS Dolfijn. SOS Dolfijn is andere opties gaan onderzoeken maar bleef wel nauw samenwerken met Ecomare.

Resultaten opvang van vogels en andere dieren

Al twee jaar op rij groeit het aantal dieren in de vogelopvang. Dit jaar zijn er 225 dieren in de vogelopvang binnengebracht. Naast 138 zeevogels en 87 landvogels verzorgden we ook nog 16 egels, 2 konijnen en 4 vlermuizen. Met 'De Paddestoel', het vogelasiel in Den Helder, is in 2010 afgesproken dat Ecomare zich specialiseert in zeevogels en olievogelopvang en alle landvogels en andere dieren overdraagt aan De Paddestoel. Andersom worden vanuit hen de zeevogels aan ons overgedragen.

BIJZONDERHEDEN VOGELOPVANG IN 2016:

Oliecalamiteit in haven Oudeschild

Eind maart is er bij de CIV in de haven van Oudeschild een dieselleiding gescheurd. In korte tijd stroomde er 70.000 liter dieselolie de haven in. Helaas kwam er ook diesel in de Waddenzee terecht. Gelukkig is het aantal olievogelslachtoffers meegevallen. Er werd een tiental dode vogels aangetroffen en we kregen een meerkoet en een eidereend binnen, die we beiden na het wassen weer konden uitzetten. We hadden dit jaar iets meer zeekoeten en jan-van-genten in de opvang dan voorgaande jaren. Het herstel van verzwakte zeekoeten is moeizaam. Van 18 zeekoeten konden er 6 succesvol gewassen en weer uitgezet worden. Bij de jan-van-genten is het herstelpercentage hoger, 9 dieren konden weer terug naar zee.

Vogelgriep

In het najaar kreeg Nederland te maken met het H5N8 vogelgriepvirus. Er werd een ophok- en afschermplicht ingesteld. Eind november werd vastgesteld dat de vogelgriep ook heerste onder wilde vogels op Texel, o.a. onder smienten. Uit voorzorg naar het publiek, naar de diervverzorgers en naar de vogels uit de vaste groep stelde Ecomare in overleg met de gemeente een tijdelijke opvangstop in voor watervogels. Er werden in december tussen de 500 en 600 dode vogels geraapt. Zieke levende vogels werden nauwelijks aangetroffen. We hebben een aantal dieren in de opvang gehad die verdachte verschijnselen vertoonden, waaronder een zwaan, een eidereend en een paar buizerds. Eén buizerd hebben we ingestuurd voor onderzoek, bij dit dier werd het virus niet aangetoond.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

De vaste dierengroep

Ecomare heeft naast de opvangdieren, ook dieren die permanent verblijven bij Ecomare: 12 gewone zeehonden, 3 grijze zeehonden, 2 bruinvissen, 8 Jan van Genten, een aalscholver, een mierenkolonie en meer dan 500 vissen in het zeeaquarium. Van de vaste groep gewone zeehonden is in 2016 zeehond Xenia op zeer hoge leeftijd overleden (*geschatte leeftijd is 35 jaar*). De zorg voor bruinvissen is vaak heel intensief. Voor de bruinvissen zijn er door extra dierenartsvisites en medicatie hogere kosten gemaakt dan begroot.

Kadavers ophalen

Per februari 2016 heeft de Gemeente Texel het ophalen van de kadavers weer bij Ecomare ondergebracht. We hebben goede afspraken kunnen maken over vergoeding per opgehaald kadaver. Grote pluspunt is dat we nu weer goed zicht hebben op wat er speelt in de populatie bruinvissen en zeehonden en op het gebied van bijzondere vondsten. Er werden in 2016 door de TD en DV van Ecomare 92 kadavers opgehaald van het Texelse strand (*46 bruinvissen en 46 zeehonden*).

Gerealiseerd in 2016

- ▶ Er is een schaduwvoorziening gemaakt voor de gewone zeehonden uit de vaste groep.
- ▶ De diervverzorgers zijn met een tegemoetkoming van Mantje van nieuwe jassen en voerbroeken voorzien.
- ▶ Met behulp van een gift heeft Ecomare in samenwerking met de dierenartsenpraktijk Texel een gastroscoop tot zijn beschikking gekregen. We zijn nu bij urgent medisch onderzoek of controles niet meer afhankelijk van de komst van de dierenarts van het Dolfinarium.
- ▶ Overkapping en renovatie gerealiseerd van de vogelopvang, buitenverblijven en netten in de vogelvijver
- ▶ De diervverzorgers gaven 1815 zeehond-, bruinvis- aquariumpresentaties en diverse rondleidingen achter de schermen en leverden een bijdrage aan diverse film- en persactiviteiten.
- ▶ Na een korte toegepaste training Duits hebben we bij de presentaties een intro ingevoerd voor Duits- en Engelstalige bezoekers en kunnen vragen door de diervverzorgers in Duits of Engels worden beantwoord.
- ▶ Voortdurend wordt er gewerkt aan afstemming van het inhoudelijke verhaal van de presentaties en training op presentatietechnieken in samenwerking met de afdeling Expositie & Educatie.

Vooruitblik 2017

In 2017 wordt het dierenwelzijn verder geoptimaliseerd door onder andere een schaduwvoorziening van de bassins en de renovatie van de vogelopvang. Daarnaast heeft de aannemer enkele bassins opgeknapt.

Collectiebeheer

Ecomare heeft een relatief kleine en goed gedocumenteerde collectie met bijzondere natuurhistorische objecten van Texel en omringende zeeën. Door de jaren heen zijn afgewogen keuzes gemaakt over het wel of niet opnemen van nieuwe objecten. De conservator omschrijft de collectie als 'bijzonder fraai; het geeft een prachtige, waardevolle afspiegeling van de lokale natuur'. Een

klein deel van de objecten is absoluut onvervangbaar en uniek. Een deel is te bezichtigen in het museum. In oktober 2015 heeft de familie Vonk via de notaris een akte getekend waarin geregeld is dat hun prachtige walviscollectie na hun overlijden naar Ecomare gaat. Een enorme kans, te meer daar dit een fantastische aanvulling is op de alom geroemde walviszaal van Ecomare.

De collectie zal in 2017 gedocumenteerd worden samen met Ecomare. De documentatie van deze collectie geeft aanleiding voor een nieuw systeem om de collectie te registreren. In 2017 zal het nieuwe systeem worden ontwikkeld. In 2016 zijn er zes potvissen gestrand op Texel. Van de gestrande potvissen in 2016 zijn er een penis en een onderkaak bewaard gebleven. Beide worden opgenomen in de collectie van Ecomare.

Expositie & presentatie: Natuurmuseum Ecomare

In het natuurmuseum van Ecomare wordt uitgebreide informatie gegeven over het leven in en rondom onze zeeën. In 2016 is het inhoudelijke plan uitgewerkt voor de Onderzoekstentoonstelling Waddenstad in samenwerking met NIOZ en Imares. Vanaf oktober 2016 is er hard gewerkt aan de uitvoering van de nieuwe expositie die op 12 mei 2017 geopend wordt.

Ecomare biedt verschillende suppoostactiviteiten om de bezoeker meer informatie en beleving te geven. Dit zijn de strandvondstenkar, zeelaboratorium, walvisgids, bottenshow, braakballen pluizen en poppenkast. Hiervoor worden voornamelijk vrijwilligers ingezet. In 2016 zijn er verschillende drukbezochte snijssessies van vogels geweest.

Resultaten 2016

- ▶ **Wintertentoonstelling.** Van half januari tot eind maart hebben we in de vaste expositie een kleine wintertentoonstelling gehad. Bij verschillende dieren stond op sjaals aangegeven hoe zij de winter doorbrengen.
- ▶ **Mindset.** In 2016 is de vitrine direct bij de ingang van de expositie opnieuw ingericht als mindset-vitrine: een introductie op wat er allemaal in Ecomare te zien en te doen is. Deze is voorzien van een touchscreen die de bezoeker wegwijs maakt in het museum.
- ▶ **Expositie Waddenstad.** De plannen uitgewerkt voor de een tentoonstelling over zeeonderzoek. De expositie wordt georganiseerd in samenwerking met Imares en het NIOZ.
- ▶ **Audiotours en apps.** De audiotours in de expositie zijn een succes. Het contract met audiotours wordt verlengd. In het hoogseizoen zijn er 50 podcasts in gebruik en in het laagseizoen is het maximum 30. De gebruikte apps worden verder ontwikkeld.
- ▶ Er zijn **vitrites ingericht op de nieuwe TESO-boot**, de Texelstroom.

Vooruitblik 2017

Er worden plannen gemaakt voor een Waddenzee werelderfgoed expositie in samenwerking met de Waddenvereniging. De uitvoering wordt verwacht in 2018. Er zijn nu plannen gemaakt voor de herinrichting van de hal, een nieuwe presentatie van Nationaal Park en Staatsbosbeheer. Een nieuwe koffiehoeke en de inrichting voor een wetenschapshoeke in de winkel horen daarbij. Een ander plan is de haai tentoonstelling te vervangen door een expositie over de planeten i.s.m. de Sterrenwacht.

Educatie

Resultaten 2016

Kennisoverdracht is een belangrijke kerntaak van musea. Dat doe je door collecties op een begrijpelijke manier te presenteren voor publiek maar ook door daar van alles omheen te organiseren. Naast educatie in het museum organiseert de afdeling Educatie ook veel buitenprogramma's voor toeristen en voor scholen. De afdeling Educatie heeft het in 2016 met minder medewerkers moeten doen als gevolg van bezuinigingen. Gestreefd is naar publieke activiteiten - waaronder buitenprogramma's - die meer kostendekkend zijn doordat er meer mensen aan deelnemen. Het aantal niet-kostendekkende programma's is flink verminderd in 2016.

Stijging activiteiten en introducties: In totaal heeft de afdeling educatie 1878 activiteiten uitgevoerd voor scholen en toeristen. In 2015 waren dat er 1730. Daaronder vallen introducties op museumbezoek, buitenprogramma's en activiteiten in het museum. In totaal hebben we daar 27.990 mensen mee bereikt.

Scholen

Lichte daling basisschool-introducties (*conform demografische trends*). Het aantal introducties is gedaald in vergelijking met 2015 (*314 in 2016 versus 332 in 2015*). De daling zit hem vooral in het basisonderwijs.

Het totaal aantal buitenprogramma's is heel licht gestegen in 2016 t.o.v. 2015 (*392 in 2016 versus 386 in 2015*). Opvallend is dat de programma's voor Nederlandse scholen in aantal gestegen zijn, en voor buitenlandse groepen (*zowel Duits als anderen*) gedaald zijn.

Stijging buitenprogramma's scholen: We hebben met de buitenprogramma's voor scholen 10.013 leerlingen bereikt. In 2015 waren dat er 9663.

Toeristenprogramma's

Aan toeristen worden programma's in de natuur en programma's bij Ecomare aangeboden. De meest geboekte programma's zijn wadexcursies, familieprogramma wad, familieprogramma Slufter, familieprogramma zeehond en paddestoelenexcursie (*alleen in de herfst*).

Stijging excursies: Er zijn in 2016 meer toeristen met Ecomare naar buiten gegaan: 5106, in 2015 waren dat er nog 4351. Stijging programma's: Ook het aantal programma's is gestegen, van 251 in 2015 naar 293 in 2016. De bezetting per programma is gelijk gebleven, gemiddeld iets meer dan 17 personen per programma.

De wadexcursies bij de Cocksdoorp zijn altijd een mooie graadmeter voor de stand van zaken, zeker omdat Ecomare zich meer wil profileren als werelderfgoed centrum. In 2015 waren er 174 excursies met 2806 deelnemers, in 2016 204 wadexcursies met 3250 deelnemers; een stijging dus!

Stijging activiteiten in museum door vrijwilligers: Dankzij een grote inzet van vrijwilligers in het museum is het aantal suppoostactiviteiten in Ecomare gestegen. Na een dip van 600 in 2015 is er vorig jaar 714 keer met de kokkelkar, in het zeelab en met de walviskist gewerkt in de expositie.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

Overige activiteiten: de afdeling Educatie organiseerde hiernaast twee (*volle!*) zomerkampen van een week en een serie winterlezingen. Er worden vele vragen beantwoord over allerlei marien biologische aspecten van verschillende doelgroepen. In vakanties zijn er speciale themadagen georganiseerd, waaronder succesvolle walvisdagen en haaien- en roggendagen. Met name de openbare snijsessies in dode dieren waren populair.

Projecten

Namens de Stichting Waddencentra is de afdeling Educatie trekker in het project 'Ambassadeurs van werelderfgoed Waddenzee'. Dat loopt van 2014-2017. Doelgroepen zijn de schippers van de bruine vloot, watersporters (*zowel degenen die de waddenhavens aandoen als degenen die droogvallen*) en wadloopgidsen. Het project is een samenwerking met de Waddenvereniging.

In 2016 is er samen met de Waddenvereniging en de andere waddencentra gewerkt aan de educatieve clips, waarvan de beelden geschoten worden door Ruben Smit.

Voor het Nationaal park 'Duinen van Texel' is een aantal educatieve activiteiten opgepakt te weten:

- ▶ bijdrage leveren aan de natuurmarkt;
- ▶ meehelpen met opruimacties in de natuur;
- ▶ bijdragen leveren aan de gastheerschapcursus;
- ▶ bijdragen aan Natuureiland Texel.
- ▶ organisatie en uitvoering van een winterwandeltocht in samenwerking met het Gouden Boltje
- ▶ Ecomare is als Nationaal Parkinformatiepunt herkenbaar geworden.

Vooruitblik 2017

In 2017 zal de educatie zich, naast de bestaande activiteiten, gaan richten op:

- ▶ Het beter in de markt zetten van buitenprogramma's.
- ▶ Met een aantal belangrijke partners afspraken maken m.b.t. kaartverkoop.
- ▶ De aantrekkelijkheid in inhoud en PR van programma's voor scholen en toeristen. Bijvoorbeeld door de naam en de waarden van het werelderfgoed Waddenzee explicieter te gebruiken.
- ▶ Het afronden van de educatieve invulling van de Waddenfilm van Ruben Smit.
- ▶ Het digitale boekingsysteem wordt in gebruik genomen waardoor scholen nog beter kunnen worden geholpen, de personeelsinroostering efficiënter kan gebeuren en alle boekingen worden gecentraliseerd. Via dit systeem zal het ook veel eenvoudiger zijn om scholen aan te schrijven voor een evaluatie.
- ▶ Het ontwikkelen van plannen voor een nieuwe Expositie over Werelderfgoed Waddenzee.
- ▶ Uitwerken van plannen voor Informatiepunt Nationaal Park, realisatie in 2017-2018.
- ▶ Verbeteren van de presentatie voor de sterrenwacht in Ecomare.
- ▶ Uitwerken educatieve speurtochten onderzoekend leren bij de nieuwe Expositie Waddenstad.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

4.2 Museum Kaap Skil

“Nog nooit is er zo’n grote collectie zeventiende-eeuws textiel in zo’n goede conditie gevonden”, aldus hoogleraar Maarten van Bommel van de Universiteit van Amsterdam.

Op 14 april 2016 presenteerde museum Kaap Skil in samenwerking met de provincie Noord-Holland, gemeente Texel, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en Duikclub Texel een archeologische topvondst die de hele wereld in haar ban hield. Lokale duikers vonden op de bodem van de Waddenzee een kist met textiel waaronder een zeer goed bewaarde zeventiende-eeuwse jurk. De vondsten getuigen van zo’n enorme rijkdom, dat het nieuws de hele wereld over ging. De jurk was te zien in diverse televisiejournals, werd uitgebreid besproken in De Wereld Draait Door en ging als voorpaginanieuws de hele wereld over. De vondst kon slechts één maand worden getoond in Kaap Skil in verband met onderzoek en conserveringsvoorwaarden. Dit leverde ruim 10.000 meer bezoekers op dan voorgaande jaren in dezelfde periode.

Al direct was duidelijk dat dit een heel bijzondere jurk betrof, bedoeld voor iemand van rijke komaf. Er werden ook boekbanden gevonden met het embleem van de Royal Stuarts. De vraag van wie de jurk is geweest, is nog onbeantwoord. Het allermooist zou zijn als dit mysterie uiteindelijk wordt opgelost.

De internationale belangstelling geeft aan dat er veel interesse is voor dit onderwerp. Het heeft geleid tot een gevoel van urgentie bij alle betrokken partijen om deze wereldwijd unieke vondst verder te onderzoeken en te conserveren. Ook heeft het geleid tot veel aandacht voor de problematiek rondom onderwaterarcheologie; de bodemerrosie. Zonder spoedige inzet van mensen en middelen dreigt een belangrijk stuk cultureel erfgoed verloren te gaan. In de Gouden Eeuw lag voor de kust van Texel de belangrijkste ankerplaats ter wereld voor schepen van onder andere de VOC: de Reede van Texel. Tijdens stormen en scheepsrampen zijn vele schepen vergaan. De bodem van de Waddenzee is op die plek een archeologische schatkamer. De scheepswrakken zijn bedolven onder het zand en zo eeuwenlang bewaard gebleven, maar bij vrijspoelen lopen de wrakken en hun inhoud het risico verloren te gaan. De Jurk en andere spectaculaire vondsten leidden tot het ontwikkelen van een handelingsprotocol met de verantwoordelijke overheden en Duikclub Texel: de pilot ‘Protocol onderwaterarcheologie’.

Provincie Noord-Holland is eigenaar van de vondsten, die zich nu bevinden in het provinciaal archeologiedepot Huis van Hilde in Castricum. Van daaruit vindt het onderzoek ook plaats, gecoördineerd door Maarten van Bommel, hoogleraar bij de UvA.

De ‘Jurk’ en andere vondsten vormen de opmaat naar een scherpere koers van Kaap Skil. Het museum zal zich niet meer als juttersmuseum neerzetten, maar als museum over de belangrijkste ankerplaats ter wereld in de Gouden Eeuw bij Oudeschild. De maquette en topvondsten uit scheepswrakken getuigen hiervan. In 2017 wordt dit verder uitgewerkt.

30

31

Collectie en Onderzoek

In november is binnen Stichting Texels Museum een conservator aangesteld voor de collecties van Kaap Skil en de Oudheidkamer. Hij is lid van het onderzoeksteam dat zich buigt over de historische-, archeologische -, en conserveringsvraagstukken rond de topvondsten. Hij gaat nieuwe collectieplannen opstellen waarin keuzes worden gemaakt over het collectie- en conserveringsbeleid. Het is evident dat hier een grote rol weggelegd is voor de onderwaterarcheologie. Er is al gestart met het invoeren van de collecties in Adlib, waarmee deze straks digitaal ontsloten zijn. Vanuit de plannen zullen ook onderzoeksvraagstukken naar voren komen.

EXPOSITIE EN PRESENTATIE

TOPVONDSTEN: Doel voor 2016 was de textielvondsten groots naar buiten brengen en kort te exposeren in Kaap Skil. Dat is gerealiseerd in de tentoonstellingen *GardeRobe* en *Duiken in Details*.

► **GardeRobe, april – mei 2016**

De unieke zeventiende-eeuwse jurk werd van 14 april t/m 16 mei gepresenteerd in Kaap Skil. De jurk werd door kenners bestempeld als “*De Nachtwacht van de kostuumwereld*”. Naast de vermoedelijk koninklijke garderobe werden andere vondsten tentoongesteld waaronder aardewerk uit Italië, een vergulde zilveren bokaal en geurstoffen uit Griekenland of Turkije. Ook waren er lederen boekomslagen te zien met in goudopdruk het wapen van de Engelse koninklijke familie Stuart.

► **Duiken in Details, december 2016 – 2019?**

Op 19 december werd de tentoonstelling *Duiken in Details* geopend. Deze is tijdelijk en geeft bezoekers via een touchscreen (*dat steeds geüpdatet wordt*) inzage in het onderzoek naar alle unieke vondsten die naast de jurk waren opgedoken. Nu werden fragmenten van het Lahore-tapijt tentoongesteld. Dit exotische tapijt laat bloemdessins en dieren zien. Kunsthistorici Hartkamp en Smit hebben, in samenwerking met het RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis - een eerste inventariserend onderzoek uitgevoerd. Zij achten het mogelijk dat het tapijt is vervaardigd in Lahore, de Pakistaanse stad gelegen aan de grens met India, en stamt uit het tweede kwart van de zeventiende eeuw. Er zijn nauwelijks tapijten met soortgelijke dierfiguren uit die tijd bewaard gebleven. Na half februari 2017 zijn de tapijtfragmenten voorlopig niet meer zichtbaar voor publiek. Ze worden verder onderzocht en overgebracht naar het Huis van Hilde in Castricum, het archeologiecentrum van Noord-Holland. De touchscreentafel blijft staan, zodat mensen blijvend geïnformeerd kunnen worden over de onderzoekresultaten van de topvondsten.

Overige exposities:

Naast de tentoonstelling rondom de topvondsten, werden de volgende tentoonstellingen georganiseerd.

► **Om en nabij Texel, februari – mei 2016**

Texel heeft altijd aantrekkingskracht gehad op kunstenaars. De tentoonstelling bevatte

schilderijen en tekeningen uit de eigen collectie van het museum en bruiklenen en toonde de grote diversiteit van kunstenaars die op Texel zijn geweest of hier zijn geboren.

► **Visserstruïen II, juni 2016 – april 2017**

Na het succesvolle boek en bijbehorende tentoonstelling *Visserstruïen (2013)* kwamen er opnieuw verhalen en oude foto's van vissers in gebreide truïen binnen. Reden voor auteur Stella Ruhe om een tweede deel samen te stellen uit de periode 1875-1950. In die tijd droegen vissers gebreide truïen van wollen sajiet van het Texelse schaap. Foto's uit verschillende vissersplaatsen laten zien dat de motieven en kleuren van de truïen plaats- en streekgebonden zijn. Het fraaie breiwerk laat een vakmanschap en grote creativiteit zien van de talloze anonieme vrouwen en meisjes. Voor de reizende tentoonstelling zijn tientallen van deze truïen aan de hand van de foto's opnieuw gebreid.

► **Een Gouden Zeeheld, september – november 2016**

Op initiatief van vrijwilliger Hans Bakker werd in het entreegebouw een tijdelijke expositie over de sportloopbaan van tweevoudig Olympisch kampioen Dorian van Rijsselberghe ingericht.

► **Waterkamer, december 2016 – december 2018?**

De komende Jaren werkt het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (*HHNK*) aan versterking van de dijken op Texel. De Waterkamer is onderdeel van de educatieve samenwerking tussen Kaap Skil en HHNK met als doel het waterbewustzijn van de bezoekers “op een boeiende en interactieve manier” te verhogen. De tentoonstelling werd geopend door vrijwilliger Kees Boersen met een persoonlijk en indrukwekkend verhaal over de overstroming in 1953, die ook terugkomt in de tentoonstelling. De Waterkamer is in ieder geval tot december 2018 in Kaap Skil.

In de Waterkamer reist de bezoeker door de tijd, van de watersnoodramp in 1953 via het waterrijke heden verder naar de toekomst. Er is een interactieve dijkentafel, waar jong en oud de werking van dijken en water zelf kan onderzoeken.

Educatie

Resultaten 2016

Stijging totaal aantal groepen (waaronder scholen en andere groepen):

In 2016 ontving Kaap Skil 233 groepen. In 2015 waren dat er 202.

Daling aantal scholen: Het aantal scholen daalde echter van 102 groepen naar 85.

Stijging aantal scholieren: Het aantal scholieren bedroeg in 2016 5590 in totaal (*dus inclusief scholen die niet van tevoren hadden geboekt*). In 2015 waren dit er 5016.

Stijging aantal andere groepen: Het aantal scholieren nam toe, maar ook het aantal groepen nam fors toe van 100 in 2015 naar 148 in 2016. Vooral bij de Juttersverhalen en verhalen rondom De Jurk was een forse stijging te zien en dan met name ten tijden van de expositie rondom De Jurk.

Het uitbreiden van de educatieve activiteiten is in 2016 niet goed van de grond gekomen omdat alle capaciteit is gestoken in de presentaties van de topvondsten. Omdat diverse jeugdprogramma's

volop aandacht aan de Jurk besteedden, kwamen kinderen door heel Nederland wel in aanraking met deze vondst en Kaap Skil.

Doelen 2017

Kaap Skil heeft de afdeling Expositie & Educatie van het facilitaire bedrijf de opdracht gegeven voor:

- ▶ Aan aanbod drie doe-activiteiten toegevoegd in vakanties
- ▶ Educatief aanbod; van vier naar zes programma's
- ▶ Bestaande programma's opfrissen
- ▶ Boeking scholen moeten omhoog en tot 2020 met 5% stijgen

ACTIVITEITEN

Open Monumentendag; iconen en symbolen

Ook dit jaar deed Kaap Skil mee met de Open Monumentendag, op Texel gehouden op zaterdag 10 september. Het museum was gratis te bezoeken en er werden activiteiten georganiseerd binnen het landelijke thema iconen en symbolen. Het museum kon op 814 bezoekers rekenen, versus 952 in 2015.

Museumweek

Kaap Skil deed, net zoals bijna 300 andere musea, mee aan De Nationale Museumweek in april 2016. Thema was 'ons echte goud'. Ieder museum koos een pronkstuk dat door de Nationale Museumvereniging landelijk onder de aandacht werd gebracht. Bij Kaap Skil was dat de tentoonstelling *Garde Robe*.

Handwerkcafé

Op woensdagmiddag is er handwerkcafé in het museumcafé. Er wordt enthousiast gebreid, gehaakt en geborduurd. Kaap Skil faciliteert de ruimte omdat het museum hiermee het dorp naar binnen haalt en het beoefenen van de ambachten goed aansluit op wat het museum beoogt te bewaren en te vertellen.

Lezing Wouter Kloek

Wouter Kloek sprak op uitnodiging van de Historische Vereniging over 16e en 17e-eeuwse zeehelden en maritieme schilderijen, in Kaap Skil.

Kindermuseum

In de herfstvakantie werd Kaap Skil omgetoverd tot Kindermuseum, om meer ouders met kinderen te verleiden een bezoek te brengen aan het museum. Er werden extra activiteiten georganiseerd en de communicatieve uitingen werden aangepast.

Dit pakte goed uit: het museum kon gedurende de herfstvakantieperiode (10 oktober tot 4 november) rekenen op zo'n 600 extra bezoekers ten opzichte van 2015.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

Dagje Maritiem

Arrangement met Loodsbotter Texelstroom waarbij deelnemers de maquette bezochten en vervolgens op zee beleefden waar ooit de belangrijkste ankerplaats van de wereld was.

Muziek in Kaap Skil

In juli speelden het Krashna Delfts studentenkoor en orkest en het Almeers Jeugd Symfonie Orkest voor bezoekers van het museum. In de kerstvakantie trakteerde 'Het koortje van Gerrit' traditiegetrouw museumbezoekers en andere belangstellenden op Christmas Carols en andere kerstliederen.

Vrijwilligers

Ook in 2016 kon Kaap Skil weer rekenen op de inzet van ruim 20 vrijwilligers. Het museum kon ook vier nieuwe vrijwilligers verwelkomen waaronder een nettenboeter en een vertelster van dorpsverhalen. Met twee nieuwe vrijwilligers is een rondleiding ontwikkeld die zij gaven aan bezoekers in de herfst- en kerstvakantie. Animo varieerde van vijf tot 20 deelnemers per keer, reacties waren positief, vanwege de inhoudelijke aanvulling op met name de maquette. Dit zal in 2017 dan ook verder worden uitgewerkt.

Doelen vrijwilligers 2017

- ▶ Meer aanbod door vrijwilligers.
- ▶ Voor zowel Kaap Skil als De Oudheidkamer nieuwe vrijwilligers werven.
- ▶ Kennisniveau vrijwilligers blijven verrijken.

4.3 Oudheidkamer

De Oudheidkamer was in 2016 geopend van 1 april tot 1 november op maandag tot en met zaterdag. Vrijwilligers bemensten om beurten de receptie. Twee vrijwilligers onderhielden de kruidentuin die achter het huis ligt. Een van de vrijwilligers ontfermt zich over het depot en drie vrijwilligers specialiseren zich in het textiel. In 2016 heeft De Oudheidkamer minder bezoekers mogen ontvangen dan in 2015. We zien dat dit een trend is in Nederland onder heel kleine musea. Toch wil STM in 2017 zorgen dat de Oudheidkamer weer beter wordt belicht zodat ook daar de bezoekersaantallen kunnen toenemen.

Collectie

Het komt voor dat mensen waardevolle objecten schenken aan het museum. Zo ontving het museum in 2016 een gouden oorijzer en een zilveren oorijzer met toebehoren.

Expositie Meer dan mooi

In de collectie van de Oudheidkamer zijn veel prachtige voorwerpen met een bijzondere betekenis bewaard gebleven die symbool staan voor belangrijke levensgebeurtenissen. In de tentoonstelling *Meer dan mooi* tonen we een selectie van siervoorwerpen die meer zijn dan alleen mooi. De betekenis van de voorwerpen die in huis werden gehaald was vaak van meer belang dan de schoonheid ervan. Tradities en symboliek waren nog sterk ingebed in het leven en objecten speelden daar een belangrijke rol in.

Activiteiten

Resultaten 2016

Doel was om rondleidingen rond Aagje Luijtsen en een kruidenworkshop te geven. Dat is gerealiseerd. Ook waren er extra activiteiten tijdens de Open Monumentendag. Doel was om vanuit Kaap Skil meer naar de Oudheidkamer te verwijzen. Dat is gebeurd met een ansichtkaart en een combinatieticket, maar heeft in 2016 niet tot extra bezoekers aan de Oudheidkamer geleid. Doel is in 2017 Kaap Skil en de Oudheidkamer als combinatiebezoek nog beter te communiceren en op de kaart te zetten.

Vrijwilligers

Het aantal vrijwilligers is in 2016 iets gestegen. Er is sinds herfst 2016 maandelijks werkoverleg, waardoor vrijwilligers elkaar vaker zien en communicatie verbetert en betrokkenheid groeit. Na het werkoverleg wordt een 'lezing' gegeven, door één van de vrijwilligers, medewerkers of een extern iemand. Dit om het kennisniveau te verbeteren. Johan Reydon heeft verteld over het ontstaan van de Oudheidkamer, Nieteke Roeper over de kenmerkende elementen in de Oudheidkamer van de hand van restaurateur Royaarts en Alec Ewing vertelde over Aagje Luijtsen.

Een van de vrijwilligers geeft maandelijks een rondleiding door een van de ruimten en deelt haar enorme hoeveelheid kennis met haar collega's. Dit wordt opgenomen en uitgeschreven door een andere vrijwilliger, zodat de informatie toegankelijk blijft.

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

Doelen 2017

Globaal zijn de doelen voor 2017 (zie verder de jaarplannen):

- ▶ Meer publiek werven, groei met 1000 bezoekers.
- ▶ Betere zichtbaarheid.
- ▶ Aanbod scholen uitbreiden en aanbieden.
- ▶ Organiseren lezingen/vertellingen.
- ▶ Kassa's met pinautomaat.
- ▶ Museumregistratie (dan kan de Museumjaarkaart worden geaccepteerd).

38

39

4. MUSEALE ACTIVITEITEN PER MUSEUM/LOCATIE TOEGELICHT

4.4 Vuurtoren

Het jaar 2016 was het meest succesvolle jaar wat betreft bezoekersaantallen sinds de openstelling van de vuurtoren. In totaal beklommen ruim 111.000 bezoekers de 118 treden naar de omloop. De Eierlandse vuurtoren is een rijksmonument in eigendom van Rijkswaterstaat. STM huurt de vuurtoren van Rijkswaterstaat via de gemeente Texel. De vuurtoren is een zelfstandige locatie binnen STM.

Activiteiten

- ▶ **Nacht van de Nacht 2016.** Bezoekers konden deze avond, voor de normale entreprijs, de toren beklimmen en in het donker over Texel en de zee uitkijken. 380 bezoekers hebben van deze unieke mogelijkheid gebruikgemaakt.

Andere resultaten

- ▶ **Upgrade binnenzijde vuurtoren.** De binnenzijde van de vuurtoren was toe aan een grote beurt. Hiervoor is de vuurtoren twee weken gesloten geweest in de winter.
- ▶ **Winkel.** In 2016 is begonnen met het aanpakken van de winkel omdat de opbrengsten terugliepen. In 2016 is de winkelomzet (*nadat deze twee jaar daalde*) weer iets gestegen. Dit moet in 2017 zijn vruchten verder gaan afwerpen.
- ▶ **In 2016 is de website vernieuwd** die voldoet aan de kaders van het strategisch plan (*bezoeken, beleven, delen, koesteren*)

Vooruitblik 2017

In 2017 hopen we uiteraard minstens eenzelfde aantal bezoekers te bereiken en de toren als goed onderhouden topmonument te kunnen aanbieden aan de toerist en Texelaar.

5. Voor wie - Doelgroepen en stakeholders

Samenvatting

In 2016 is de afdeling Communicatie stichtingsbreed gaan werken. Bij Kaap Skil leidde dit tot veel publiciteit en de ontwikkeling van kwalitatieve promotiemiddelen rondom de bekendmaking van de Jurk. Er is een start gemaakt met modernisering van alle websites en social media. Het afbouwen en stroomlijnen van een aantal Informatiedienst-taken, zoals het beeldarchief, bibliotheek, digitale encyclopedie en grafische dienst is afgerond. Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van externe partijen voor vormgeving, nieuwsgaring en advies. Voor Ecomare is een merkonderzoek gedaan en een start gemaakt met het oprispen van de huisstijl. Het komende jaar wordt dit verder uitgewerkt, ook voor Kaap Skil. Tot slot is er een sponsor/fondsenwervingsplan met ambitieuze doelstellingen in gang gezet.

Bezoekers

- ▶ Het totaal aantal bezoekers bij STM was iets hoger dan de begroting, met wisselende resultaten per locatie. De Vuurtoren had de meeste bezoekers ooit (111.389) Bij Kaap Skil zorgde 'de Jurk' in een maand tijd voor ruim 20.000 bezoekers wat leidde tot een totaal van 69.951 bezoekers. Ecomare had een redelijk jaar met 263.326 bezoekers. De Oudheidkamer kwam uit op 4800 bezoekers, iets teleurstellend.
- ▶ Het eiland Texel stond volop in de belangstelling en kende een heel goed jaar. Dit kwam bijvoorbeeld door vermelding in de Lonely Planet top 10, veel (*internationale*) pers aandacht, onrust in de wereld waardoor mensen voor een veilige vakantie in Nederland kiezen en een oplevende economie waardoor mensen weer vaker een korte vakantie tussendoor boeken.
- ▶ Uit de TESO-cijfers blijkt dat er in 2016 8,8% meer personen zijn vervoerd ten opzichte van 2015.
- ▶ Het bezoek aan de Texelse musea blijkt wederom zeer weersgevoelig. In de schoolvakanties wordt het aanbod op Texel steeds groter. Voor STM ligt de uitdaging in het blijven trekken van herhalingsbezoekers maar ook in het aantrekken van Texelbezoekers die nu niet komen.
- ▶ Met bezoekers wordt vooraf gecommuniceerd via websites, social media, advertenties en free publicity. De samenstelling van de museumbezoekers loopt gelijk aan die van de gemiddelde Texelbezoekers en bestaat voornamelijk uit toeristen en dagjesmensen (*VVV monitor*). Bij Ecomare komt iets meer dan een kwart uit Noord-Holland en een stijgend aantal uit Duitsland, oplopend naar bijna 30%. Ruim 1/3 van de bezoekers bestaat uit herhalingsbezoekers, iets lager dan in voorgaande jaren. Door vernieuwd aanbod kunnen we deze groep ook weer bereiken. In het voor- en najaar komen er veel senioren en gezinnen met jonge kinderen. In de schoolvakanties meer gezinnen met kinderen.
- ▶ Op Zoover halen Ecomare (8,4), Kaap Skil (8,2) en Vuurtoren Texel (8,0) cijfers die stemmen tot tevredenheid, maar er is ook nog ruimte voor groei. Uit het doorlopend bezoekersonderzoek van Ecomare bleek ook in 2016 een stijgende waardering voor Ecomare. Bezoekers gaven gemiddeld een ruime 8,5. Driekwart van de bezoekers blijft langer dan 2 uur in Ecomare en de zeehonden vormen nog steeds de belangrijkste reden voor een bezoek aan Ecomare. Bij Kaap Skil gaven de bezoekers gemiddeld zelfs een 8,6. Ook geven bezoekers hier vaak aan enorm verrast te zijn door het aanbod en de beleving. Vanaf 2017 wordt ingezet op structureel bezoekersonderzoek bij de alle locaties.
- ▶ STM heeft ook veel 'klanten; die niet per se een fysiek bezoek brengen, maar op andere

manieren op de hoogte blijven. Via nieuws en persberichten op onze websites, inschrijving op de digitale nieuwsbrief en onze social-media-kanalen kunnen geïnteresseerden op de hoogte blijven. We proberen zo mensen steeds meer aan ons te binden zodat zij blijven terugkomen en onze musea ook bij anderen gaan promoten. En natuurlijk onze natuur en cultuurhistorie gaan koesteren.

Scholen

- ▶ Zowel Kaap Skil als Ecomare ontvangt leerlingen van basis- tot hoger onderwijs. Kaap Skil ontving in 2016 totaal ruim 5000 leerlingen, Ecomare 19.000 leerlingen. Bij de Vuurtoren wordt dit niet actief aangeboden omdat groepen vaak te groot zijn voor een bezoek. Bij de Vuurtoren mogen slechts 50 mensen tegelijk in de toren aanwezig zijn.
- ▶ STM bereikt veel leerlingen. De laatste jaren is er sprake van een terugloop onder basisscholen, mede ingegeven door demografische verschuivingen. Momenteel ontwikkelt Ecomare samen met de andere waddencentra educatieve lespakketten voor alle schoollagen in het kader van een film van Ruben Smit (bekend van de film *De Nieuwe Wildernis*) over het Waddengebied die in 2018 wordt uitgebracht. Dit kan een boost geven aan het gehele educatieve aanbod.

Excursiegangers

- ▶ Excursies worden aangekondigd op onze website en allerlei agenda's. Deze worden onder andere in de toeristenkrantjes geplaatst. Boeking, betalingen en bevestigingen lopen via de Ecomarewebsite. Ook vanuit Kaap Skil worden excursies georganiseerd naar Fort de Schans. Deze worden mondjesmaat afgenomen, maar ook niet actief in de markt gezet.

Donateurs

- ▶ Maandelijks krijgen de donateurs een digitale nieuwsbrief via de e-mail. In het voor- en najaar is er een mailing per post met het papieren 'Ecomarebericht', een bedankbrief en één keer per jaar een foto van de geadopteerde zeehond of bruinvis. Donateurs waarderen zeer dat wordt gemeld waaraan hun geld wordt besteed. Er is op 18 juni 2016 in Ecomare een Donateursdag georganiseerd, met allerlei leuke activiteiten zoals rondleidingen achter de schermen.
- ▶ De molen van Kaap Skil werkt ook met donateurs. Dit wordt geregeld door Stichting de Traanroeier.

Sponsors/fondsen/particuliere giftgevers

- ▶ Alle communicatie loopt via de coördinator Fondsenwerving en de directie. Sponsors/fondsen worden uitgenodigd voor de donateursdag, bij het uitzetten van zeehonden en openingen van een tentoonstelling of oplevering van een project. Ook worden andere ontmoetingen georganiseerd om sponsors onze blijk van waardering te kunnen geven. Er is in 2016 een plan om sponsors en fondsen te werven geschreven dat met de Raad van Toezicht en de Raad van Advies is besproken. Er zijn fondsen, subsidies en sponsorbijdragen aangevraagd voor tijdelijke exposities, onderhoudswerkzaamheden en de zeehonden- en vogelopvang.

5. VOOR WIE - DOELGROEPEN EN STAKEHOLDERS

De meeste donateurs worden geworven bij Ecomare zelf. Bijvoorbeeld door de voerpraatjes van de diervverzorgers. Via Adwords, sociale media- en stopperadvertenties maken we mensen buiten Ecomare attent op de verschillende mogelijkheden om Ecomare op te steunen. De komende jaren zullen we Ecomare nog veel meer als goed doel neerzetten.

Samenwerkingsverbanden & overheden

- ▶ Stichting Texels Museum werkt samen met diverse organisaties zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Nationaal Park Duinen van Texel, Stichting De Noordzee, IVN, Stichting SOS Dolfijn, Zeehondenrecreatie Pieterburen, ASeal Stellendam, de Waddenvereniging, de onderzoeksinstituten NIOZ en Wageningen Marine Research, het Ministerie van Economische Zaken, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, VVV Texel, OSG 'De Hogeberg, de Texelse basisscholen, Artex, TESO en Gemeente Texel. Daarnaast is er contact met heel veel verschillende scholen in heel Nederland en daarbuiten. Op educatief vlak wordt er samengewerkt met Stichting Waddencentra, de Noordwester op Vlieland, centrum voor Natuur en Landschap op Terschelling, Natuurmuseum Ameland, bezoekerscentrum NP Schiermonnikoog, BBZ (*bruine vloot*), Duinbehoud, de Helderse Vallei, International Wadden Sea School, Vereniging Kust en Zee, de Lieuw, NP Oosterschelde, NP Lauwersmeer, Naturalis, Olievogelopvang Nederland, Stichting Pro Sea, Reclassering, NET, Stichting Nijldier, Stichting Veldwerk Nederland, Stichting Welzijn Ouderen Texel, Vogelasiel De Paddestoel, Vogelbescherming, De Waddenvereniging en WILDzoekers.
- ▶ Kaap Skil werkt – naast enkele van bovengenoemde organisaties – samen met Duikclub Texel, Provincie Noord-Holland, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Universiteit van Amsterdam, Huis van Hilde, diverse archeologen, kunstenaars, musea, depot in Lelystad, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- ▶ De Vuurtoren werkt naast bovengenoemde partners met Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en logiesverstrekkers.

De Gemeente Texel is voor alle musea een belangrijke partner.

We communiceren met deze partijen onder andere via het persoonlijke netwerk, social media, nieuwsberichten en uitnodigingen voor bijeenkomsten en openingen.

Hoe bereiken we onze bezoekers?

Advertenties

Toeristen op het eiland zijn gemakkelijk en relatief voordelig te bereiken via de traditionele mediakanalen. Het advertentiebudget van STM wordt daarom met name ingezet op Texel. In het hoogseizoen plaatsen we advertenties in de Vakantiekant, Texel dit Weekend, TexelNu, maken we busreclame en plaatsen abriposters op veelbezochte plekken. Verder verspreiden we wervingsfolders en posters bij logieplaatsen en nemen we deel aan arrangementen en acties. Daarnaast promoten we onze musea en activiteiten natuurlijk ook steeds meer via digitale agenda's, websites, social media en mobiele apps. Online campagnes zullen in 2017 steeds vaker worden ingezet.

Free publicity

Voor alle musea geldt dat er bijna wekelijks iets te vinden is van de pers- en nieuwsberichten in de lokale media (*Texelse Courant, Texel dit Weekend*) en zeer regelmatig in de regionale pers (*Noord-Hollands Dagblad en RTVNH*). Op landelijke websites worden frequent nieuwsberichten overgenomen. In het najaar van 2016 zijn we gestart met nieuwsgaring en meting via Meltwater om meer inzicht te krijgen in alles wat over onze activiteiten en musea wordt gemeld via socialmedia en nieuwssites. Zo krijgen we meer inzicht wat journalisten (*maar ook steeds meer bloggers*) over ons schrijven.

Meest in het oog springend was de (*inter-*)nationale media-aandacht die Kaap Skil teweegbracht in april bij de opening van de GardeRobe tentoonstelling. Alle landelijke kranten en journaals toonden interesse en er was zelfs aandacht bij De Wereld Draait Door. Via social media en perscontacten van de UvA konden we berichtgeving terugvinden van Australië, Canada tot aan Japan. Ook het Lahoretapijt kon in december rekenen op behoorlijk wat aandacht.

Voor Ecomare begon het jaar heftig met de stranding van 5 levende potvissen op het strand bij Paal 12. Hiermee behaalden we in januari alle landelijke kranten en journaals.

Websites

Ecomare.nl: Qua sessies (892.331) en bezoekers (707.391) heeft de website van Ecomare het weer ietsje beter gedaan dan in 2015. De trendlijn volgt die van 2015 op de voet. De pieken in de lijn worden veroorzaakt door actualiteiten. Opvallend is dat het bezoek na zo'n piek weer op het oude niveau terugkomt. Het piekbezoek zorgt dus niet merkbaar voor extra herhaalbezoek. Het bezoek aan de Ecomare-site via mobieltjes is weer duidelijk gestegen ten opzichte van 2015: 310.966 sessies tegen 221.098 sessies het jaar ervoor. Er is een start gemaakt met een geheel vernieuwde Ecomare website die in het voorjaar van 2017 zal worden gelanceerd.

Kaapskil.nl: Het bezoek aan de website van Kaap Skil lag in 2016 beduidend hoger dan in 2015: 86.403 sessies tegen 38.303 sessies en 70.325 tegen 29.509 gebruikers. De trendlijn laat een enorme piek zien in mei. Dat is het spectaculair verhoogde bezoek als gevolg van de publiciteit rond 'de jurk'. De website van Kaap Skil zal ook in 2017 worden vernieuwd.

Vuurtoren.nl: De website van de vuurtoren is in februari en maart van 2016 geheel vernieuwd, omgezet naar Wordpress en ondergebracht bij Raadhuis in Alkmaar als hosting-partner. Deze exercitie gold al belangrijke vingeroefening voor de vernieuwing van de overige STM-sites in 2017.

Texelsmuseum.nl: In 2016 is een eenvoudige website gemaakt waar kort wordt uitgelegd wat Stichting Texels Museum is. Ook de voornaamste centrale documenten van de Stichting (*Strategisch plan, jaarverslagen, CAO*) worden via de site beschikbaar gemaakt. Eerste mijlpaal van deze site is dat we nu beter vindbaar in de zoekmachines: STM staat op 1 als je googlet op musea op Texel.

Social media

Ecomare: In 2016 werd de naam Ecomare (*of EcomareTexel*) 2256 keer genoemd in een social mediabericht. De Facebookpagina van Ecomare is met 90,4% gegroeid naar 10.903 fans. In 2016

5. VOOR WIE - DOELGROEPEN EN STAKEHOLDERS

werden de Facebookberichten van Ecomare 7.146.502 keer weergegeven (*groei 140%*) en werden 3.241.027 gebruikers bereikt. De Twitterpagina groeide met 10% naar 4540 fans. In 2016 hebben we 374 tweets verstuurd. Deze berichten hadden een potentieel bereik van 1.765.570 lezers.

Kaap Skil: In 2016 werd de naam Kaap Skil 372 keer genoemd in een social mediabericht. De Facebookpagina van Kaap Skil is met 128,6% gegroeid tot 1550 fans. De Twitterpagina groeide met 75% naar 648 fans. De groei van de social mediakanalen van Kaap Skil werd voornamelijk veroorzaakt door de campagnes die we hebben gevoerd en de hype rond de onthulling van de Jurk.

Vuurtoren: In 2016 werd de naam Vuurtoren Texel (*of Vuurtoren Eierland*) 898 keer genoemd in een social mediabericht. De Facebookpagina van de Vuurtoren is met 51,9% gegroeid naar 840 fans.

Klachtenregeling

Stichting Texels Museum kent een procedure voor het omgaan met klachten van bezoekers, donateurs en andere belanghebbenden. Via post, e-mail (*receptie*) medewerkers en suppoosten komen de klachten en suggesties bij de afdelingshoofden terecht. Aan de betrokken personen worden contactgegevens gevraagd om op hun klacht te kunnen reageren. Binnen twee dagen wordt een passende reactie verzonden door het afdelingshoofd of de manager.

Zo nodig wordt overlegd met de directie. Alle klachten en opmerkingen worden geregistreerd bij het directiesecretariaat.

In 2016 kwamen er 3 formele klachten binnen waarvan 2 bij Ecomare en 1 bij de Vuurtoren. Deze zijn adequaat afgehandeld. De medewerkers van de receptie van Ecomare horen geregeld van buitenlandse bezoekers dat ze meertalige informatie missen, met name in de presentaties. Eenmaal leverde dit een klacht op. Aan meertalige presentaties wordt via training van het personeel gewerkt.

6. Door wie? - Ons personeel

Stichting Texels Museum wordt - zoals hierboven beschreven - gevormd door Ecomare in De Koog, Museum Kaap Skil in Oudeschild, de Oudheidkamer in Den Burg en de Vuurtoren bij De Cocksdorp. Binnen de stichting is de algemeen directeur verantwoordelijk voor de hele organisatie. Samen met de managers van Kaap Skil en de Oudheidkamer en van de Vuurtoren en met de afdelingshoofden worden de verschillende activiteiten aangestuurd.

Cao

Als lid van de Museumvereniging volgt de stichting de Museum-cao. In oktober 2016 is een nieuwe cao overeengekomen met de vakbonden, met een looptijd van 1 oktober 2016 t/m 1 oktober 2018. Voor STM is het belangrijk dat in deze cao een aantal functies is opgenomen waarvoor mag worden afgeweken van de standaard ketenregeling. Dat betekent dat we voor medewerkers in die functies een tussenperiode van drie maanden mogen hanteren waarna opnieuw een tijdelijk contract kan worden afgesloten. Deze medewerkers hoeven dan geen zes maanden zonder werk te zitten. Per oktober 2016 is een loonsverhoging van 1,75% doorgevoerd, per 1 oktober 2017 volgt een verhoging van nog eens 1,5%.

Medewerkers

In 2016 waren in totaal 108 medewerkers bij de stichting in dienst. De gemiddelde leeftijd op 31 december 2016 was 46 jaar, gelijk aan de gemiddelde leeftijd op 31 december 2015. De gemiddelde duur van het dienstverband voor medewerkers met een vast dienstverband lag in 2016 iets onder 12 jaar, eveneens vergelijkbaar met 2015.

Betaalde medewerkers	2016	2015	2014
Totaal aantal medewerkers	108	105	108
Totaal fte	54,4	57,5 fte	59,3 fte
Waarvan oproepkrachten	12,5 fte	13,8 fte	11,5 fte

Verzuim

Het ziekteverzuim binnen de stichting over heel 2016 bedroeg 2,41%. Dat is lager dan gemiddeld in de branche Cultuur, Sport en recreatie. In 2015 was het verzuimpercentage 3,3%. In 2016 is aandacht besteed aan het verzuimbeleid, om te zorgen dat leidinggevenden en medewerkers weten wat er van ze wordt verwacht. De leidinggevenden volgden in februari een training verzuimbegeleiding, waarna het verzuimprotocol opnieuw is vastgesteld.

Inkrimpen vast personeelsbestand

Het personeelsbestand van met name Ecomare was in de loop der jaren uitgedijd. In 2016 is de personeelsstop van de afgelopen jaren zo veel mogelijk gehandhaafd: ontstane vacatures werden niet 1 op 1 opnieuw ingevuld. Uit de strategische keuzes kwam bovendien een reorganisatie voort binnen Ecomare, waarbij de functie van Medewerker informatiedienst per januari 2016 kwam te vervallen. De vier betreffende medewerkers zijn intern herplaatst op verschillende afdelingen. In 2016 is het aantal fte nog iets verder naar beneden gebracht; echter minder ver dan voorzien in de meerjarenbegroting. Ook in 2017 wordt kritisch gekeken naar het opnieuw invullen van vrijkomende functies. Diverse functies worden met een flexibel, tijdelijk contract ingevuld.

Opleiding en scholing

In 2016 is het budget voor opleiding en scholing onder meer besteed aan een verzuimtraining voor leidinggevenden, een workshop 'Omdenken' en bijscholing van medewerkers op de afdeling Communicatie en administratie. Een van de diervverzorgers vervolgt de opleiding Kynologisch gedragstherapeut. Diverse medewerkers, waaronder diervverzorgers, hebben een opfriscursus Duits gevolgd. Daarnaast hebben enkele medewerkers een coachingstraject gevolgd.

In 2017 is extra geld begroot voor opleidingen, onder meer in het kader van Hostmanship, dat al langere tijd opnieuw aandacht verdient. Medewerkers in een veranderde of nieuwe functie moeten de benodigde kennis en vaardigheden kunnen blijven opdoen. De diervverzorgers zullen worden bijgeschoold op het gebied van presentatie en meertaligheid.

Vrijwilligers

De vrijwilligers van de Stichting Texels Museum zijn in de loop der jaren steeds meer geïntegreerd in de organisatie en hun werk is absoluut onmisbaar geworden. Zij worden gewaardeerd om hun belangeloze inzet en het plezier waarmee zij bijdragen aan een positieve ervaring voor elke bezoeker. Iedere vrijwilliger doet dit op zijn eigen manier; door het geven van informatie, contact maken met bezoekers, het vertellen van verhalen of zorgen voor een opgeruimd museum. In 2016 hebben ongeveer 80 vrijwilligers zich ingezet op de verschillende locaties.

De Oudheidkamer wordt sinds jaar en dag grotendeels door vrijwilligers gedragen. Ook bij Kaap Skil zijn vele vrijwilligers actief zoals visrokers, touwslagers, molenaars en verhalenvertellers. In de loop van het jaar zijn er vier vrijwilligers bijgekomen bij Kaap Skil, en twee bij de Oudheidkamer.

Bij Ecomare hebben vrijwilligers in 2016 een flink aantal suppoostactiviteiten uitgevoerd in het museum. Enkele vrijwilligers ondersteunden de afdeling diervverzorging met onder meer schoonmaakwerkzaamheden en het transport van zeehonden. In 2016 is er ook een tijdelijke vrijwilliger geweest bij de Diervverzorging.

In de zomer van 2015 is een poule van vrijwilligers opgezet om het buitenterrein van Ecomare vrijwel dagelijks vrij te maken van rondzwerfend afval. Dit geeft het buitenterrein een fraaie aanblik, maar is vooral ook belangrijk vanwege het gevaar dat zwerfafval vormt voor de bruinvissen. Deze poule is in 2016 met één vrijwilliger uitgebreid.

De vrijwilligers hebben in 2016 kunnen meedoen met de workshop 'Omdenken'. In 2017 worden ze ook betrokken bij de scholing in Hostmanship, om zich nog bewuster te worden van hun uitstraling in het contact met de bezoekers.

De stichting biedt de vrijwilligers een boeiende en levendige werkomgeving waar hun inzet bijzonder wordt gewaardeerd door collega's en door bezoekers. Voor veel vrijwilligers is het directe contact met het publiek een belangrijke motivatie. Kaap Skil, de Oudheidkamer en Ecomare hebben vaste contactpersonen voor de vrijwilligers. Deze contactpersonen verzorgen de werkroosters en maken nieuwe vrijwilligers wegwijs in de organisatie. De vrijwilligers krijgen zo nodig werkkleding van de stichting in bruikleen en ontvangen een vergoeding voor gemaakte onkosten.

7. Hoe werken we - bedrijfsvoering

Bedrijfsbreed werken

Sinds 2016 wordt er bedrijfsbreed gewerkt. Directe aanleiding was de noodzaak om te bezuinigen en om meer efficiënt te gaan samenwerken. Maar ook om dingen op een hoger plan te kunnen tillen door de bundeling van krachten en expertise. Een uitvoerige beschrijving is te vinden in de Meerjarenstrategie 2016-2020. In deze strategie is niet alleen verwoord hoe we werken, maar ook waar we naar toe willen werken. Het bedrijfsbreed werken wordt nog steeds verder geoptimaliseerd.

Duurzaam werken

Ecomare werkt al geruime tijd met de Green Key. Door dit keurmerk is het duurzame werken geborgd binnen STM. In 2015 is besloten de Green key ook voor de andere locaties te gaan hanteren als uitgangspunt. Green Key (voorheen de Milieubarometer) is een internationaal keurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche. Bedrijven met een Green Key keurmerk voldoen aan een groot aantal verplichte en optionele maatregelen met betrekking tot milieuzorg en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Green Key Nederland kent drie niveaus: Brons, Zilver en Goud. Ecomare heeft de classificatie Goud. Green Key is een programma van de Foundation for Environmental Education (FEE). Deze organisatie (die wereldwijd actief is) heeft als doelstelling de waardering en kennis van natuur en milieu zo breed mogelijk te bevorderen.

Erkenning Centraal Bureau voor Fondsenwerving

Stichting Texels Museum is in 2016 opnieuw erkend als goed doel door het Centraal Bureau Fondsenwerving. De stichting voldoet daarmee als één van de eerste goede doelen aan de nieuwe normen van het CBF. Tijdens het zogenaamde Feest van (h)Erkenning werd het certificaat feestelijk overhandigd. "Erkenning door het CBF betekent dat je er als gever vanuit kunt gaan dat je geld besteed wordt aan het realiseren van het mooie doel dat jij graag wilt steunen." aldus directeur Roline de Wilde van het CBF. Stichting Texels Museum kon als een van de eerste goede doelen aantonen dat zij voldoet aan de nieuwe erkenningsvoorwaarden; een prestatie om trots op te zijn.

8. Risicoparagraaf

Tegenwoordig kunnen risico's binnen zeer korte tijd realiteit worden. Dit vraagt om een systematische en duurzame aanpak bij het vaststellen, monitoren en managen van risico's. In 2015 is bij het herijken van de strategie ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het opnieuw vaststellen van het risicoprofiel en het in kaart brengen van de belangrijkste risico's van de stichting. We onderscheiden drie categorieën risico's: externe risico's, financiële risico's en reputatierisico's. Bij elk van deze categorieën zijn ook de te nemen maatregelen bepaald.

Risicoprofiel Stichting Texels Museum

1. Externe risico's

1.1 Natuurrampen

Plotselinge van buiten komende natuurrampen (olieramp of zeehondenvirus) kunnen een groot beroep doen op de organisatie, waardoor het dagelijks werk in de knel komt.

Maatregel: draaiboeken voor calamiteiten en gebruikmaking van een pool oproepkrachten en vrijwilligers.

1.2 Bedrijfsstilstand door brand

Door brand in een van de museumgebouwen kan bedrijfsstilstand ontstaan.

Maatregel: STM heeft een 'bedrijfsschadeverzekering' die verzekert tegen het risico van bedrijfsstilstand en in geval van brand of waterschade gedurende maximaal twee jaar het omzetverlies compenseert zodat in ieder geval de vaste lasten doorbetaald kunnen worden.

2. Financiële risico's

De financiële positie van STM wordt momenteel als voldoende beoordeeld. De solvabiliteit is in de afgelopen jaren verbeterd en ruim boven de gestelde norm.

2.1 Afhankelijkheid bezoekers

Stichting Texels Museum ontvangt jaarlijks bijna 80% van de baten uit de bijdragen van de bezoekers aan een van de locaties. Fluctuaties en terugloop van de bezoekersaantallen hebben grote invloed op de bedrijfsvoering.

Maatregel: door te werken met meer tijdelijke in plaats van vaste krachten kunnen schommelingen in het aanbod van bezoekers beter worden opgevangen.

2.2 Overheidssubsidies

De structurele (*gemeentelijke*) overheidssubsidie bedraagt momenteel zo'n 6% van de totale baten en wordt voor het grootste deel besteed aan de locatie Kaap Skil in Oudeschild.

Verlaging of stopzetting van de overheidssubsidie zal direct van invloed zijn op de exploitatiemogelijkheden van Kaap Skil.

Maatregel: Kaap Skil gaat actief op zoek naar aanvullende funding mogelijkheden waarmee de afhankelijkheid van de gemeentelijke subsidie minder wordt.

2.3 Liquiditeitsschommelingen

Omdat STM een seizoenbedrijf is kunnen grote liquiditeitsschommelingen ontstaan.

De liquiditeit is in de afgelopen jaren wel verbeterd en ruim boven de gestelde norm.

Maatregel: door een adequate liquiditeitsprognose en goede afspraken met onze huisbank kunnen liquiditeitstekorten vooraf goed worden ingeschat en eventueel worden verholpen.

3. Reputatierisico's

In verband met de snelheid van digitale ontwikkelingen en sociale media kunnen nieuwsberichten met een negatief sentiment zich sneller verspreiden, een breder publiek bereiken en worden ze ook voor langere tijd digitaal vastgelegd. Dit kan grote invloed hebben op de bereidheid om Ecomare met een donatie te steunen of om een van de museumlocaties te bezoeken.

Maatregelen: in alle uitingen wordt neutrale en zoveel mogelijk wetenschappelijk gefundeerde informatie verstrekt. Verder werken we met een duidelijke klachtenprocedure die voldoet aan de CBF-richtlijnen. Klachten worden regelmatig geëvalueerd en minimaal één keer per jaar met de RvT besproken.

4. Bestuur en organisatie

De organisatie heeft in het recente verleden ervaring opgedaan met uitval van sleutelpersonen.

Hierdoor zijn inmiddels de nodige stappen genomen om ervoor te zorgen dat werkzaamheden van sleutelpersonen geborgd worden.

Maatregelen: STM heeft het voornemen om de belangrijkste regels, procedures en afspraken binnen de stichting vast te leggen in een systeem. Hiermee zullen bij uitval de belangrijkste werkprocessen niet stagneren en weet iedereen hoe er gehandeld moet worden.

Risicomanagementsysteem

Een keer per jaar zal intern het risicoprofiel van STM tegen het licht worden gehouden. Ook worden vanaf 2015 jaarlijks met de verzekeringspecialist alle bedrijfsrisico's besproken. Met behulp van zogenaamde kans-effect matrices wordt gekeken naar het verband tussen de kans en het effect van bepaalde risico's. Vervolgens wordt door de directie per risico bepaald hoe om te gaan met het risico: vermijden, verminderen, overdragen/verzekeren of zelf dragen.

Verder wordt jaarlijks door de externe accountant tijdens de interim controle de administratieve organisatie onderzocht en de daarin verankerde maatregelen van interne controle.

9. Verantwoordingsverklaring van de Raad van Toezicht

De directie en de Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum leggen in deze verantwoordingsverklaring vast op welke wijze zij invulling geven aan:

1. de functiescheiding tussen uitvoeren, besturen en toezicht houden;
2. het continu verbeteren van effectiviteit en doelmatigheid bij het realiseren van de doelstelling;
3. het optimaliseren van de relaties met belanghebbenden.

Door het ondertekenen van de zogenaamde 'Bijlage 12' van het CBF onderschrijven de leden van de Raad van Toezicht en de directie van de stichting ook individueel deze drie principes van goed bestuur voor goede doelen.

Scheiding van uitvoering, bestuur en toezicht

Stichting Texels Museum heeft in haar statuten de functie 'toezicht houden' (*vaststellen of goedkeuren van plannen en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten*) duidelijk gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'. De stichting wordt bestuurd door de directie, waarop toezicht wordt gehouden door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft een financiële auditcommissie ingesteld die onder meer toezicht houdt op het financiële verslaggevingsproces. De wettelijk voorgeschreven ondernemingsraad levert vanuit het oogpunt van medezeggenschap een bijdrage aan een goed bestuur van de stichting.

De verhouding tussen de Raad van Toezicht en de directeur is, voor zover niet in de statuten geregeld, vastgelegd in een reglement waarin de verantwoordelijkheden en taken zijn benoemd. Ook de verhouding tussen auditcommissie, Raad van Toezicht en directeur is vastgelegd in dit reglement.

De statuten voldoen aan het vigerende Reglement CBF-Keur. De organisatie onderschrijft de Code voor Goed Bestuur bij fondsenwervende goededoelenorganisaties (*Code Wijffels*) en voldoet aan alle vereisten die deze code stelt.

Er is een systeem voor monitoring en evaluatie met kwartaal- en jaarrapportages. De RvT heeft in 2016 geadviseerd over de inrichting van de organisatie, en heeft een sterke voorkeur uitgesproken voor publieksgerichte onderdelen met eigen verantwoordelijkheden, ondersteund door een breed inzetbaar facilitair bedrijf. Tevens stuurt zij aan op de ontwikkeling van een systeem met hiërarchische doelstellingen (*organisatie als geheel, afdelingen, individuen*) en meetbare en met een vaste frequentie gerapporteerde succesindicatoren. Met deze aanpak is in 2016 gestart, dit zal in 2017 worden voortgezet en verder uitgewerkt.

Directie

De taken en bevoegdheden van de directeur zijn vastgelegd in de statuten van de stichting en in het directiereglement.

De directie van Stichting Texels Museum werd van 1 januari t/m 31 december 2016 gevormd door Pauline Folkerts-Nieuwenhuizen. Per 1 april 2016 in een contract voor onbepaalde tijd.

De bezoldiging van de directie staat vermeld in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Raad van Toezicht - samenstelling

De samenstelling van Raad van Toezicht was per januari 2016 als volgt:

Dhr. R.W. Heutink (*voorzitter*), benoemd tot 5 december 2018;

Mw. A. van der Horst, benoemd tot 5 december 2018;

Mw. A. Westbroek, benoemd tot 5 december 2018.

Dhr. F. Koster, benoemd tot 27 november 2019.

Raad van Toezicht - taken

De Raad van Toezicht houdt integraal toezicht op het functioneren en het beleid van de directie en benoemt, schorst en ontslaat de leden van de directie. De Raad van Toezicht houdt ook toezicht op de algemene gang van zaken van de stichting en stelt begroting, jaarrekening en beleidsplannen van de stichting vast. De leden van de Raad van Toezicht hebben inzicht en ervaring op bestuurlijk, organisatorisch, financieel, wetenschappelijk en/of toeristisch gebied voor hun toezichhoudende taak en om als klankbord voor de directie te kunnen dienen. De leden kunnen zich onvoorwaardelijk en geloofwaardig achter de doelstelling van de stichting scharen en beoefenen geen andere functies die als belangenverstrengeling kunnen worden aangemerkt. Daarnaast zijn zij goed geïntegreerd in de Texelse samenleving en hebben draagvlak bij relevante Texelse groeperingen. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een onkostenvergoeding van € 1500,- per kalenderjaar.

Raad van Toezicht - activiteiten

In totaal hebben directie en RvT in 2016 vijfmaal formeel met elkaar vergaderd, waarbij de financiële gang van zaken gerapporteerd en besproken is, en alle zaken die de continuïteit van de STM beïnvloeden aan de orde zijn geweest.

Jaarverslag en jaarrekening zijn goedgekeurd op 17 juni 2016, waarbij ook de managementletter van accountantsbureau BDO is besproken.

Een overleg tussen de voltallige Raad van Toezicht en Ondernemingsraad vond plaats op 8 januari 2016. Op 15 september heeft Fedde Koster namens de RvT een toelichting op de jaarrekening gegeven aan de Ondernemingsraad. Reinier Heutink is op 22 december bij de overlegvergadering aangeschoven voor een toelichting op de begroting.

De Raad van Toezicht heeft op 18 november 2016 een evaluatie gehouden van het eigen functioneren. Een functioneringsgesprek met de directie is door omstandigheden verschoven naar voorjaar 2017.

Raad van Advies

Naast de Raad van Toezicht kent de stichting een Raad van Advies. De leden van de Raad van Advies worden gekozen op basis van hun specifieke expertise, ervaring en netwerk die van belang zijn voor het functioneren van de stichting. De Raad van Advies adviseert de directie en de Raad van Toezicht over beleid, strategie, netwerk en diverse relevante ontwikkelingen. Dat kan betrekking hebben op verschillende terreinen zoals museale kennis, educatieve en voorlichtende activiteiten, fondsen-

werving, politiek, natuur, milieu, cultuur of maritieme historie.

Een tweetal leden van de RvA heeft op uitnodiging van de directeur meegedacht in een brainstorm-sessie over het 'merk' Ecomare. Op 4 november 2016 is de Raad van Advies bijna voltallig bijeen geweest om met de directeur te bespreken wat zij kan en wil betekenen voor STM, en of er leden aan de Raad van Advies moeten worden toegevoegd.

De leden van de Raad van Advies verrichten hun werkzaamheden belangeloos. In de Raad van Advies hadden in 2016 zitting: dhr. H. Dessens, dhr. H. Hilstra, Mw. J. Geldorp, Mw. E.M. Jacobs en dhr. W. de Waal. Aan het eind van 2016 heeft de heer Dessens laten weten de Raad van Advies per februari 2017 te verlaten.

10. Jaarrekening 2016

10.1 balans na resultaatbestemming (bedragen x €1.000)

De balans geeft de financiële positie weer van Stichting Texels Museum per 31 december 2016. Ter vergelijking zijn de cijfers van 2015 weergegeven.

activa (x €1.000)	31 december 2016	31 december 2015
materiële vaste activa	11.802	12.412
voorraden	84	71
vorderingen en overlopende activa	288	358
liquide middelen	1.677	981
totaal activa	13.851	13.822

passiva (x €1.000)	31 december 2016	31 december 2015
- continuïteitsreserve	1.416	980
- bestemmingsreserves	3.980	3.982
- bestemmingsfondsen	6.288	6.679
totaal reserves en fondsen	11.684	11.641
voorzieningen	25	31
langlopende schulden	1.359	1.500
kortlopende schulden	783	650
totaal passiva	13.851	13.822

10.2 staat van baten en lasten 2016 (bedragen x €1.000)

baten	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
1. baten uit eigen fondsenwerving	929	864	959
2. entreegelden	3.278	3.097	3.142
3. baten uit activiteiten	283	151	342
4. baten uit acties van derden	34	31	31
5. subsidies van overheden	278	275	273
6. baten uit beleggingen (rente)	5	5	6
7. overige baten	52	28	113
totaal baten	4.859	4.451	4.866

lasten	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
<i>besteed aan doelstellingen:</i>			
8. voorlichting en educatie	4.145	4.123	4.298
<i>werving baten:</i>			
9. kosten eigen fondsenwerving	216	217	213
<i>beheer- en administratie:</i>			
10. kosten beheer en administratie	455	454	394
totaal lasten	4.816	4.795	4.905
resultaat voor bestemming	43	-344	-38

bestemming van het resultaat (toevoegingen + /onttrekkingen -)

mutaties bestemmingsfondsen en -reserv	-393	-546	-366
mutaties continuïteitsreserve	436	202	328
totaal mutaties	43	-344	-38

10. JAARREKENING 2016

10.3 kasstroomoverzicht 2016 (x €1.000)

Het kasstroomoverzicht geeft weer welke geldstromen beschikbaar zijn gekomen en hoe we gebruik hebben gemaakt van deze geldmiddelen. Het kasstroomoverzicht over 2015 is opgesteld volgens de indirecte methode. Ontvangen en betaalde rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Het saldo liquide middelen daalde in het jaar 2015 van € 1.037.000 naar een bedrag van € 981.000 (afgerond).

	31 december 2016	31 december 2015
saldo van baten en lasten (resultaat)	43	-38
aanpassingen voor:		
- afschrijvingen op materiële vaste activa	899	887
- mutatie in voorzieningen	-6	0
verandering in werkkapitaal:		
- voorraden	-13	23
- vorderingen	71	-35
- kortlopende schulden	133	-283
kasstroom uit operationele activiteiten (a)	1.127	554
investeringen in materiële vaste activa	-288	-71
kasstroom uit investeringsactiviteiten (b)	-288	-71
mutatie langlopende schulden	-141	-541
kasstroom uit financieringsactiviteiten (c)	-141	-541
mutatie liquide middelen (a + b + c)	697	-57
Liquide middelen per 1 januari	981	1.037
Liquide middelen per 31 december	1.677	981
mutatie liquide middelen	697	-57

10.4 algemene toelichting

Statutaire naam, vestigingsadres en rechtsvorm

Dit jaarverslag omvat het financiële verslag van Stichting Texels Museum (STM). De stichting is notarieel opgericht op 1 januari 1957 en is gevestigd te Texel, Ruijslaan 92, 1796 AZ te De Koog.

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Texels Museum betreffen het geven van voorlichting en informatie over het waddengebied en de Noordzee en over de natuur en cultuur op en rondom Texel. Stichting Texels Museum doet dit onder meer met behulp van een opvangcentrum waarin inheemse dieren die door ziekte, verwonding of verwezing, door directe of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. Andere activiteiten zijn het in stand houden, tentoonstellen en verder uitbouwen van collecties, objecten en het opbouwen van een informatiebank op bovengenoemd werkterrein die als basis kan dienen voor een verantwoorde en pakkende informatieverstrekking.

Continuïteit

Het resultaat over 2016 is positief en ruim boven het begrote negatieve resultaat. Mede daarom is er de toevoeging aan de continuïteitsreserve dubbel zo hoog als begroot. Ook de kasstroom heeft zich positief ontwikkeld in 2016 als gevolg van de maatregelen die wij hebben getroffen en plannen die we hebben gemaakt. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Stelselwijzigingen

In 2016 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingen

Bij toepassen van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Stichting Texels Museum zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

10.5 waarderingsgrondslagen van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform de 'Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen' zoals gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's en wordt vergeleken met de door de Raad van Toezicht vastgestelde begroting 2016 en de realisatie 2015.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of tegen de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Stichting Texels Museum beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

De opbrengstwaarde is bepaald met behulp van de actieve markt. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom wordt een bedrag voor bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde van het actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs op verkrijgingsprijzen of lagere opbrengstwaarde. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden. De voorraden zijn noodzakelijk voor de bedrijfsvoering.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en fondsen

Het eigen vermogen van Stichting Texels Museum is ingedeeld in reserves en fondsen.

Continuïteitsreserve

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Conform de richtlijn van de commissie Herkströter hanteert de directie hiervoor een bovengrens van 1,5 maal de jaarkosten van de werkorganisatie. De ondergrens wordt gesteld op 0,5 maal de jaarkosten. De continuïteitsreserve wordt gemuteerd met overschotten c.q. tekorten uit de exploitatie, na aftrek van subsidiebestedingen en donaties aan de voorzieningen.

Bestemmingsreserves

De directie van Stichting Texels Museum heeft een aantal bestemmingsreserves afgezonderd voor een specifiek doel.

Bestemmingsfondsen

Door derden is aan een deel van de middelen een specifieke besteding gegeven.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening jubileumuitkeringen wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het

10. JAARREKENING 2016

dienstverband. Deze wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige jubileumgratificaties. Aan de hand van de datum van indiensttreding, salaris(*stijgingen*) en de blijfkans is het bedrag voor deze voorziening bepaald. Als disconteringsvoet wordt de gemiddelde rente van onze langlopende leningen gehanteerd (*in 2016: 5%*).

Overige voorzieningen

Overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt samen met de verschuldigde rentevergoeding zodanig bepaald dat de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de staat van baten en lasten wordt verwerkt.

10.6 grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen moeten gerealiseerd worden zodra zij voorzienbaar zijn.

Nalatenschappen

De opbrengsten van nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang van deze baten betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als 'baten uit nalatenschappen', voor zover deze niet reeds in een voorgaand boekjaar zijn verantwoord. Verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Zij worden pas in de staat van baten en lasten verantwoord bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van het blote eigendom.

Baten uit gezamenlijke acties

De baten uit gezamenlijke acties worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld, met dien verstande dat ontvangen voorschotten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd

exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en Stichting Texels Museum de condities voor ontvangst kan aantonen.

Projectbijdragen en giften worden verantwoord in het jaar waarin de toezegging heeft plaatsgevonden. Overheidssubsidies in contanten worden verantwoord na toekenning. Ontvangen projectbijdragen en giften die nog niet besteed zijn aan het doel, worden via resultaatbestemming in de balans opgenomen onder een bestemmingsreserve. Een overheidssubsidie wordt verantwoord na besteding.

Giften in natura

Stichting Texels Museum heeft in het verslagjaar de volgende gift in natura ontvangen:

- Gebruik van administratieve software Unit 4 multivers (*waarde ongeveer € 3.000*).

Deze gift van een zaak in natura wordt gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland.

Giften bestaande uit diensten worden in het algemeen niet financieel verantwoord, tenzij dit op geld waardeerbare diensten van bedrijven betreft.

De niet-financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de staat van baten en lasten verantwoord.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn verwerkt in de afschrijvingen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. De pensioenregelingen zijn verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

1. materiële vaste activa	aanschafwaarde 31-12-2015	cum. afschr. 31-12-2015
gebouwen en terreinen	12.527	-3.146
verbouwingen en installaties	1.565	-925
tentoonstellingen	6.081	-3.865
inventaris	1.228	-1.105
computerapparatuur	478	-426
merkwaarde en huisstijl		
	21.879	-9.468

	boekwaarde 31-12-2015	(des-)investerings 2016
gebouwen en terreinen	9.381	73
verbouwingen en installaties	640	80
tentoonstellingen	2.216	
inventaris	123	84
computerapparatuur	51	28
merkwaarde en huisstijl		22
	12.412	288

	afschrijvingstermijn	afschrijvingen 2016	boekwaarde 31-12-2016
gebouwen en terreinen	40 jaar	-403	9.051
verbouwingen en installaties	5 jaar	-103	617
tentoonstellingen	10 jaar	-335	1.882
inventaris	5 jaar	-33	175
computerapparatuur	4 jaar	-23	57
merkwaarde en huisstijl	5 jaar	-2	21
		-899	11.802

	cum. aanschafwaarde	cum. afschrijvingen	boekwaarde 31-12-2016
gebouwen en terreinen	12.600	-3.549	9.051
verbouwingen en installaties	1.646	-1.028	617
tentoonstellingen	6.081	-4.200	1.882
inventaris	1.313	-1.138	175
computerapparatuur	506	-449	57
merkwaarde en huisstijl	22	-2	21
	22.168	-10.366	11.802

De investeringen (totaal €288.000) betreffen met name de vernieuwing van de vogelopvang van Ecomare, zonnedoeken voor de zeehonden, vervanging van technische installaties waaronder de vriescel voor vis, vervangingsinvesteringen van vloeren, zonneschermen, koffie- en ijsmachines bij Ecomare en terrasmeubilair en projectors in de expositie van Kaap Skil.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

2. voorraden	31 december 2016	31 december 2015
voorraad consumptieartikelen Ecomare	3	3
winkelvoorraad Ecomare	55	52
voorraad consumptieartikelen Kaap Skil	3	2
winkelvoorraad Kaap Skil	11	9
winkelvoorraad vuurtoren	11	5
totaal voorraden	84	71

Dit betreffen consumptie- en winkelartikelen voor de museumrestaurants en -winkels, noodzakelijk voor de bedrijfsvoering.

3. vorderingen en overlopende activa	31 december 2016	31 december 2015
diverse debiteuren	10	41
subsidie debiteuren	162	166
te vorderen omzetbelasting	0	11
te ontvangen bedragen	40	53
voortuitbetaalde bedragen	50	58
vorderingen op personeel (fietsenplan)	5	9
overige vorderingen	21	20
totaal vorderingen	288	358

Alle vorderingen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar. Van de post subsidiedebiteuren wordt een bedrag van €73.000 in 2017 ontvangen voor twee in 2016 afgesloten projecten.

4. liquide middelen	31 december 2016	31 december 2015
kasgeld	25	30
bank- en spaarrekeningen	1.653	951
totaal liquide middelen	1.677	981

De liquide middelen staan op direct opdraagbare (spaar-)rekeningen bij diverse bankinstellingen.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

5. reserves en fondsen

In plaats van over eigen vermogen spreken we in de jaarrekening van Stichting Texels Museum over reserves en fondsen. De reserves en fondsen mogen slechts worden aangewend in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in leven zijn geroepen.

5.a continuïteitsreserve	31 december 2016	31 december 2015
stand per 1 januari	980	652
ontrekking/toevoeging	436	328
stand per 31 december	1.416	980

De continuïteitsreserve is gevormd als buffer voor risico's die op de korte termijn kunnen optreden, zodat de bedrijfsvoering onbelemmerd voortgang kan vinden. Voor de continuïteitsreserve houdt STM een bovengrens aan van maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie, minus de afschrijvingskosten die kunnen worden uitgesteld en minus de helft van de baten uit entreeopbrengsten, winkels en restaurants, zijnde de redelijkerwijs minimale inkomsten bij voortzetting van de organisatie. De ten doel gestelde continuïteitsreserve per 31 december 2016 bedraagt derhalve €3.131.000, waarvan 45% is gerealiseerd per 31 december 2016.

	Lasten 2015	Lasten 2016	Begroting 2017	Gemiddelde 1,5 jr
Totale lasten werkorganisatie	4.905	4.816	5.014	7.367
Vermindering:				
Afschrijvingskosten	887	899	945	-1.365
	Baten 2015	Baten 2016	Begroting 2017	Gemiddelde 1,5 jr
Helft van de Baten uit Winkels en Restaurants	289	302	302	-447
Helft van de Baten uit Entreeopbrengsten	1.571	1.639	1.638	-2.424

Doelstelling continuïteitsreserve per 31 december 2016 (voor 1,5 jaar) 3.131

Gerealiseerde continuïteitsreserve per 31 december 2016 1.416
45%

5.b bestemmingsreserves

Het volgende overzicht geeft het verloop in het boekjaar van de bestemmingsreserves:

vernieuwing expositie Ecomare	2016	2015
stand per 1 januari	2.541	2.500
toevoeging	36	91
onttrekking	-50	-50
stand per 31 december	2.527	2.541

Deze reserve wordt gevormd voor vernieuwing van het buitenterreinen van Ecomare en de vernieuwing van de verschillende expositiezalen binnen Ecomare. In 2016 is een bedrag van €36.000 toegevoegd uit incidentele giften en nalatenschappen. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijvingskosten van eerdere investeringen.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

egaliserie onderhoudskosten	2016	2015
stand per 1 januari	394	277
toevoeging	117	117
stand per 31 december	511	394

Deze reserve is gevormd om de sterk schommelende kosten uit het meerjarenonderhoudsplan te egaliseren, zodat de jaarlijkse onderhoudskosten aan de gebouwen en installaties een gelijkmatiger beeld vertonen. In jaren dat er minder onderhoudskosten gemaakt worden (zoals in 2014, 2015 en 2016) wordt het overschot toegevoegd aan deze reserve.

walviszaal	2016	2015
stand per 1 januari	440	495
onttrekking	-55	-55
stand per 31 december	385	440

Eind 2012 is een dode potvis aangespoeld op de Razende Bol met daarin een behoorlijke hoeveelheid grijze amber. Deze grijze amber is verkocht in 2013. Met de opbrengsten is in 2014 een speciale walvistentoonstelling ingericht. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijvingskosten van deze tentoonstelling.

financiering activa	2016	2015
stand per 1 januari	607	685
onttrekking	-50	-78
stand per 31 december	557	607

Ten behoeve van de bedrijfsvoering en voor de realisatie van onze doelstelling wordt een reserve financiering van diverse activa aangehouden. Deze reserve is gevormd na de stelselwijziging per 1 januari 2008 uit de investeringsbijdragen uit voorgaande jaren. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijving van het gesubsidieerde activum.

5.c bestemmingsfondsen

In het volgende overzicht staan de bestemmingsfondsen:

fonds 'Ecomare Bankgiroloterij'	2016	2015
Stand per 1 januari	420	480
Onttrekking	-60	-60
stand per 31 december	360	420

De bankgiroloterij heeft €600.000 beschikbaar gesteld voor de herinrichting van het buitenterrein/buitententoonstelling. Jaarlijks valt een bedrag vrij ter dekking van de afschrijvingskosten.

fonds 'Gouden Driehoek'	2016	2015
stand per 1 januari	5.351	5.636
onttrekking	-285	-285
stand per 31 december	5.066	5.351

De totale kosten voor het project 'De Gouden Driehoek' bedroegen €7.657.000 en is door een groot aantal subsidiegevers gefinancierd. Vanaf 2012 valt jaarlijks een bedrag vrij waarmee de afschrijvingen op de investeringen in de Gouden Driehoek worden gedekt.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

fonds 'VOC maquette'	2016	2015
stand per 1 januari	22	23
onttrekking	-1	-1
stand per 31 december	21	22

In 2008 is een overeenkomst opgesteld tussen de stichting VOC fonds en het Maritiem en Juttersmuseum (tegenwoordig Kaap Skil) waarbij een bedrag van €30.000 beschikbaar is gesteld voor het klein onderhoud aan de VOC-maquette tot 31 december 2031. Vanaf 2009 onttrekken we jaarlijks €1.000 aan dit fonds om het klein onderhoud te bekostigen.

fonds 'Westelijke waddenpoort'	2016	2015
stand per 1 januari	869	912
onttrekking	-43	-43
stand per 31 december	826	869

Dit fonds is gevormd uit bijdragen voor het project 'Westelijke waddenpoort'. Met deze bijdragen zijn aanpassingen aan het buitenterrein bij Ecomare gerealiseerd, een observatorium gebouwd, een educatief pad aangelegd en een warmte-koudeopslag geïnstalleerd. Jaarlijks wordt €43.000 aan dit fonds onttrokken ter dekking van de afschrijvingskosten.

fonds 'Vissen rond Texel'	2016	2015
stand per 1 januari	17	19
onttrekking	-2	-2
stand per 31 december	15	17

Dit fonds is gevormd uit bijdragen voor de tentoonstelling 'Vissen rond Texel' in museum Kaap Skil. Jaarlijks wordt €2.000 onttrokken aan dit fonds ter dekking van de afschrijvingskosten

6. voorzieningen	2016	2015
voorziening jubileumuitkeringen	25	31
totaal voorzieningen	25	31

Het betreft een voorziening voor jubileumgratificaties bij 12,5-jarig, 25-jarig en 40-jarige dienstverbanden waarop medewerkers volgens de Museum CAO recht hebben.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

7. langlopende schulden	rente	31 december 2016	31 december 2015
stichting pensioenfonds Forbo	5,80%	14	27
stichting pensioenfonds Forbo	5,00%		14
Rabobank	4,20%	-	-
ASN bank	5,05%	1.334	1.426
ASN bank	5,16%	42	51
ASN bank (groenfonds)	4,16%	112	137
verstrekkingen boekjaar	-	-	-
totaal ultimo boekjaar		1.500	1.655
aflossingsverplichting leningen volgend jaar		-141	-155
totaal langlopende schulden		1.359	1.500

Beide leningen bij pensioenfonds Forbo zijn in 1991/1992 aangegaan voor de verbouw van het gebouw van Ecomare.

In 2010 is een aantal nieuwe langlopende leningen afgesloten voor de financiering van het buitenterrein van Ecomare: € 500.000 bij de Rabobank en € 2.200.000 bij de ASN-bank.

Het restant af te lossen langlopende schulden bedraagt over vijf jaar: €871.000. Het kortlopende deel (korter dan een jaar) van €141.000 is als 'aflossingsverplichting leningen volgend jaar' opgenomen onder de kortlopende schulden. De rentepercentages van de langlopende schulden lopen uiteen van 4,2% tot 5,8%. De gemeente Texel heeft zich garant gesteld voor openstaande schulden tot een bedrag van € 41.000. Als zekerheid voor de hypothecaire lening van de Rabohypotheekbank N.V., oorspronkelijk groot € 320.000, en het rekening-courantkrediet van maximaal € 300.000 van de Coöperatieve Rabobank Noord-Holland Noord U.A. zijn de percelen Heemskerckstraat 11, Barentzstraat 13, Kogerstraat 1 en 3, allen op Texel, met hypotheek bezwaard. Als zekerheid voor een hypothecaire lening van de ASN-bank zijn de gebouwen van Ecomare, Ruijslaan 92, met hypotheek bezwaard. Bij de Rabobank is een kredietfaciliteit aanwezig tot maximaal € 300.000.

10.7 toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

8. kortlopende schulden	31 december 2016	31 december 2015
diverse crediteuren	253	131
te betalen loonheffing	0	78
te betalen pensioenpremies	41	39
saldo verlofdagen medewerkers	54	62
reservering vakantiegeld	106	91
te betalen omzetbelasting	1	0
vooruitontvangen bijdragen	77	6
nog te betalen bedragen	103	81
renteschuld geldleningen	1	1
aflossingsverplichting leningen volgend jaar	141	155
overige schulden	5	4
totaal kortlopende schulden	783	650

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen: voor de grond waarop Ecomare staat en het duinpark is in 1973 een erfpachtcontract met Staatsbosbeheer afgesloten. Dit contract loopt tot 2042. De jaarlijkse te betalen canon bedroeg ultimo 2016 een bedrag van €1.741. Tot wederopzegging wordt het onderhuurcontract met de gemeente Texel voor de vuurtoren jaarlijks verlengd met een jaar. De huur bedraagt €27.905 per twaalf maanden en wordt jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast is in 2016 een 3-jarig onderhoudscontract afgesloten voor klimaatonderhoud van €7.000 per jaar. Kortlopende financiële verplichtingen, zijnde inkoop- en investeringsverplichtingen aangegaan in 2016 en te betalen in 2017, staan hieronder gespecificeerd.

10.8 toelichting op de baten en lasten (bedragen x €1.000)

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
baten uit eigen fondsenwerving			
1. donaties	280	275	274
2. anonieme giften	7	0	8
3. incidentele giften particulieren/bedrijven	27	8	78
4. sponsoring	9	7	13
5. nalatenschappen	1	0	13
subtotaal	325	290	386
6. omzet museumwinkels	446	412	427
7. kostprijs van deze omzet	-237	-193	-217
8. bruto winst museumwinkels	208	219	210
9. omzet museumrestaurants	588	541	543
10. kostprijs van deze omzet	-192	-186	-180
11. bruto winst museumrestaurants	395	355	363
totaal baten uit eigen fondsenwerving	929	864	959

donaties en sponsors

De opbrengsten van 'reguliere' donaties van adoptanten en vrienden van Ecomare waren iets hoger dan in 2015. Daarnaast ontving Ecomare in 2016 een aantal grotere incidentele giften, waardoor het totaal van donateurs en sponsors boven de begroting

entregelden

Bij Ecomare bleven de bezoekersaantallen iets achter in 2016 met 7.000 bezoekers minder dan in 2015. Bij Kaap Skil kwamen in 2016 ruim 11.000 meer bezoekers. De vuurtoren overtrof wederom het aantal bezoekers in voorgaande jaar. De gemiddelde entree-opbrengst lag bij Ecomare en Kaap Skil hoger dan begroot omdat een aantal kortingsregelingen (waaronder de combikaart) is afgeschaft.

	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
aantal bezoekers Ecomare	263.326	265.000	270.637
aantal bezoekers Kaap Skil	69.951	60.000	58.511
aantal bezoekers Oudheidkamer Den Burg	4.800	6.000	6.498
aantal bezoekers Vuurtoren Texel	111.389	105.000	109.123
totaal	449.466	436.000	444.769

subsidies van overheden

Jaarlijkse ontvangt STM van de gemeente Texel een subsidie. In 2016 bedroeg deze €278.189.

baten uit acties van derden

Onder 'baten uit acties van derden' staan de bijdragen die Stichting Texels Museum van de Bankgiroloterij en van Natuurmonumenten ontvangt.

10.8 toelichting op de baten en lasten (bedragen x €1.000)

baten uit beleggingen (rente)

De ontvangen rente op de spaarrekeningen wordt verantwoord onder 'baten beleggingen'.

overige baten

Onder overige baten worden de bijdragen verantwoord die ontvangen zijn van Staatsbosbeheer (€ 32.650) en de huuropbrengsten van de huurwoningen.

wervingskosten	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
kosten eigen fondsenwerving	216	199	213
baten uit eigen fondsenwerving	929	876	959
wervingskosten/baten fondsenwerving	23%	23%	22%

Voor het werven van nieuwe donateurs en het behouden van bestaande donateurs worden wervingskosten gemaakt. De norm van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) bepaalt dat de totale kosten voor fondsenwerving uitgedrukt als percentage van de totale baten uit eigen fondsenwerving in een jaar, bekeken over een periode van drie achtereenvolgende jaren, gemiddeld niet meer mag bedragen dan 25% van de baten uit eigen fondsenwerving.

personeelskosten	werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
salarissen en sociale lasten	2.423	2.391	2.457
pensioenlasten	190	195	211
opleiding en ontwikkeling	24	36	20
diverse personeelskosten	58	54	63
reis- en verblijfkosten	5	6	4
totaal personeelskosten	2.699	2.682	2.754

Het gemiddeld aantal werknemers over 2016 bedroeg 54,4 FTE (begroot 55,1 FTE). Over 2015 bedroeg het gemiddelde 57,5 FTE.

10.9 bezoldiging directie 2016

De Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2014 tijdens de benoemingsprocedure voor een nieuwe directeur. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de stichting de CAO van de Museumvereniging.

	P.M.H. Nieuwenhuizen
	algemeen directeur
dienstverband	P.M.H. Nieuwenhuizen
aard	onbepaald
uren (voltijds werkweek)	36
parttime percentage	100%
periode	1-1 t/m 31 dec 2016
bezoldiging (in euro's)	P.M.H. Nieuwenhuizen
bruto loon	72.531
vakantiegeld	5.825
eindejaarsuitkering	2.285
variabel jaarinkomen	-
totaal jaarinkomen	80.641
SV lasten (werkgeversdeel)	9.539
belastbare vergoedingen/bijtellings	35
pensioenlasten (werkgeversdeel)	9.847
overige beloningen op termijn	-
uitkeringen beëindiging dienstverband	-
vaste reiskostenvergoeding	1.440
vaste onkostenvergoeding	-
variabele reis- en onkostenvergoeding	67
totaal overige lasten en vergoedingen	20.929
totaal bezoldiging directie 2016	101.570
totaal bezoldiging directie 2015	108.192

10.10 toelichting lastenverdeling naar bestemming (bedragen x €1.000)

De totale lasten van Stichting Texels Museum zijn verdeeld naar drie bestemmingen: 'doelstelling voorlichting en educatie', 'werving baten' en 'beheer en administratie'. Bij de toerekening van de lasten zijn de 'Aanbeveling kosten-toerekening beheer & administratie' (januari 2008) van de VFI gevolgd.

De kosten van eigen fondsenwerving gedeeld door de baten uit eigen fondsenwerving blijft in 2016 met 23% onder de norm van 25% die het Centraal Bureau Fondsenwerving hiervoor heeft gesteld. De kosten van beheer en administratie zijn in 2016 9,5% van de totale lasten, waarmee deze kosten onder de eigen norm van 15% van de totale kosten blijven.

lasten	bestemming			werkelijk 2016	begroot 2016	werkelijk 2015
	voorlichting en educatie	werving baten	beheer en administratie			
publiciteit en communicatie	331	12	6	350	245	389
personeelskosten	2.171	137	392	2.699	2.682	2.754
huisvestingskosten	588	30	17	635	755	655
kantoor- en algemene kosten	123	9	23	155	130	128
rente	78			78	84	91
afschrijvingskosten	853	27	18	899	899	887
totaal lasten	4.145	216	455	4.816	4.795	4.905

11. Overige gegevens

Vaststelling

De Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2016 vastgesteld op 9 juni 2017.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die hier vermeld moeten worden.

Tel: +31 (0)20 543 21 00
Fax: +31 (0)20 543 21 66
amstelveen@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 71730, 1008 DE Amsterdam
Krijgsmans 9, 1186 DM Amstelveen
Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting Texels Museum

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Texels Museum te Texel gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Texels Museum op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Organisaties zonder winststreven (RJ 650).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de winst-en-verliesrekening over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Texels Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- begroting 2017.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de controlestandaarden is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 650. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 22 juni 2017

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g.
H.C.J. Bot RA

12. Begroting 2017

12. begroting 2017 (bedragen x €1.000)

baten	begroot 2017	begroot 2016
baten uit eigen fondsenwerving	908	864
entreegelden	3.277	3.097
activiteiten	239	151
baten uit acties van derden	32	31
subsidies van overheden	281	275
baten uit beleggingen (rente)	6	5
overige baten	36	28
totaal baten	4.778	4.451

lasten	begroot 2017	begroot 2016
<i>besteed aan doelstellingen</i>		
voorlichting en educatie	4.320	4.123
<i>werving baten</i>		
kosten eigen fondsenwerving	236	217
<i>beheer en administratie</i>		
kosten beheer en administratie	458	454
totaal lasten	5.014	4.795

resultaat	-236	-344
------------------	-------------	-------------

bestemming van het resultaat (toevoegingen + /onttrekkingen -)		
bestemmingsfondsen en -reserves	-496	-546
continuïteitsreserve	260	202
totaal bestemming resultaat	-236	-344

**Stichting
Texels
Museum**

Ruijslaan 92

1796 AZ De Koog, Texel

+31 (0)222 317 741